

شهریور ۱۴۰۱
مسلسل: ۱۸۴۱۵

**مجموعه مطالعات بررسی طرح‌های عمرانی
(تملك دارایی‌های سرمایه‌ای) استان‌ها در سال ۱۳۹۸:
۲۴. استان کرمانشاه (ویرایش نخست)**

مرکز پژوهش‌ها
مجلس شورای اسلامی

شماره مسلسل: ۱۸۴۱۵

کد موضوعی: ۲۲۰

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش: مجموعه مطالعات بررسی طرح‌های عمرانی (تملك دارایی‌های سرمایه‌ای) استان‌ها در سال ۱۳۹۸: ۲۴. استان کرمانشاه (ویرایش نخست)

نام دفتر: مطالعات اقتصادی (گروه اقتصاد منطقه‌ای و بین‌الملل)

تهیه و تدوین: زهرا ذاکری

همکاران: مجتبی اسفندیاری، نگار اکبری

مدیر مطالعه: سیدجعفر حسینی

ناظران علمی: فرشاد مؤمنی، حسین غلامرضانژاد، علی اصغر بانویی، موسی شهبازی، سیدمحسن

علوی‌منش، سیدعلی روحانی

اظهار نظر کنندگان: حمید فصیحی، سیدمحمدامین اخوت علویان، عاطفه جلالی موسوی

ویراستار ادبی: مهدیه قمچیلی

واژه‌های کلیدی:

۱. توسعه

۲. توسعه منطقه‌ای

۳. طرح‌های تملك دارایی‌های سرمایه‌ای

۴. استان کرمانشاه

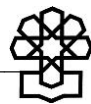

تاریخ انتشار: ۱۴۰۱/۶/۱۶

به نام خدا

فهرست مطالب

۱	چکیده
۵	مقدمه
۶	۱. مفاهیم، پایه‌های آماری، روش و محدودیت‌های مطالعه
۶	۱-۱. مفاهیم
۸	۱-۲. پایه‌های آماری
۹	۱-۳. روش مطالعه
۱۲	۱-۴. محدودیت‌های مطالعه
۱۳	۲. طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان کرمانشاه در سال ۱۳۹۸
۱۴	۲-۱. بررسی موضوعی طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان کرمانشاه
۱۴	۲-۱-۱. بررسی طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان کرمانشاه برحسب امور
۱۷	۲-۱-۲. بررسی طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان کرمانشاه برحسب فصل
۲۰	۲-۱-۳. بررسی طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان کرمانشاه برحسب برنامه
۲۳	۲-۲. بررسی جغرافیایی طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان کرمانشاه در سطح شهرستان‌های استان
۲۹	۲-۳. ارزیابی طول عمر و درصد تخصیص اعتبار پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان کرمانشاه
۳۳	۲-۴. ارزیابی اندازه پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان کرمانشاه برحسب اعتبار پروژه
۳۷	جمع‌بندی و پیشنهادها
۴۰	پیوست‌ها
۴۰	پیوست ۱
۴۲	پیوست ۲
۴۶	منابع و مآخذ

مجموعه مطالعات بررسی طرح‌های عمرانی
(تملك دارایی‌های سرمایه‌ای) استان‌ها در سال ۱۳۹۸:
۲۴. استان کرمانشاه (ویرایش نخست)

چکیده

تصویب طرح‌های آمایش استانی در اسفندماه سال ۱۳۹۹ و تأکید بر ضرورت پایبندی استان‌ها به اجرای آن، این سؤال را پررنگ ساخته است که چه میزان طرح‌ها و پروژه‌های انجام شده یا در حال اجرا از محل اعتبارات بودجه‌ای و غیربودجه‌ای در استان‌ها در راستای پیشنهادها و اهداف تعیین شده توسط طرح‌های آمایش استانی بوده است؟ از آنجا که پروژه‌های جاری در بودجه‌های عمرانی استان‌ها قبل از تدوین اسناد آمایش تعریف شده‌اند، می‌توان گفت اسناد آمایش حداقل تا سال ۱۴۰۰ نقشی در ایجاد پروژه‌های عمرانی جاری استان‌ها نداشته‌اند.

اما پاسخ به این سؤال که آیا اساساً ساختار فعلی نظام بودجه‌ریزی امکان برقراری ارتباط معنادار با نظام تدبیر و برنامه‌ریزی فضایی کشور را دارد یا خیر، می‌تواند در راستای تخصیص بهینه منابع مالی کشور مؤثر باشد. به عبارت دیگر در صورتی که بتوان با عنایت به دستاوردهای اسناد آمایش استانی و ملی، اولویت‌بندی مشخصی برای توسعه هر استان ارائه و در نهایت تخصیص اعتبارات را بر اولویت‌های مذکور معطوف کرد، احتمال تحقق اهداف توسعه‌ای پیش‌بینی شده برای هر استان بیشتر خواهد بود.

به این ترتیب در مطالعه حاضر به عنوان گام نخست، شفافیت طرح‌های عمرانی استان مورد توجه قرار گرفته؛ شفافیتی که تاکنون در خصوص پروژه‌های عمرانی استان‌ها تا بدین حد صورت نگرفته است و از سوی دیگر می‌تواند بستر مناسبی برای مقابله با مفاسد احتمالی در این زمینه نیز باشد.

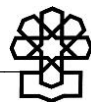
به نظر می‌رسد واکاوی دقیق طرح‌های عمرانی استان‌ها از منظر «موضوعی»، «جغرافیایی»، «طول عمر»، «درصد تخصیص» و «اندازه» در سطح استان و شهرستان‌های مربوطه می‌تواند تصویر قابل اتکایی از وضع موجود ارائه دهد و در نهایت امکان پاسخ به سؤال فوق را از طریق انجام مطالعات تکمیلی فراهم کند.

از سوی دیگر مسئله طول عمر و درصد تخصیص اعتبار پروژه‌ها از آن جهت اهمیت دارد که طولانی شدن عمر پروژه‌ها و عدم حصول دستاورد قابل اتکا علی‌رغم صرف زمان و منابع فراوان، به یکی از معضلات جدی طرح‌های عمرانی کشور مبدل شده است. به عبارت دیگر، طولانی شدن عمر پروژه‌های عمرانی یک استان بدین معناست که بخشی از برنامه‌های عمران و توسعه استان بر موضوعاتی متمرکز است که سال‌ها پیش برنامه‌ریزی شده‌اند. بنابراین نوعی وابستگی به مسیر طی شده در تخصیص منابع مالی مشاهده می‌گردد و بخش قابل ملاحظه‌ای از منابع عمرانی استان، بدون توجه به اصول و مبانی آمایش سرزمین و نیازها و مقتضیات روز استان، صرف پروژه‌هایی می‌شود که مدت‌ها پیش، برنامه‌ریزی و آغاز شده‌اند.

در ادامه مهم‌ترین دستاوردهای مطالعه حاضر در خصوص طرح‌های عمرانی استان کرمانشاه در سال

۱۳۹۸ ارائه شده است:

- استان کرمانشاه در سال ۱۳۹۸، تعداد ۲۲۸۸ پروژه فعال در قالب ۵۸۹ طرح عمرانی داشته که قدیمی‌ترین آنها از سال ۱۳۶۹ آغاز شده است.
- طرح‌های یاد شده در قالب ۱۰ امور، ۳۳ فصل و ۸۰ برنامه مختلف طبقه‌بندی شده‌اند.
- مجموع اعتبار پیش‌بینی شده برای پروژه‌های مذکور در حدود ۶۲/۳ هزار میلیارد ریال است.
- در مجموع، ۴۶/۱ درصد اعتبارات یادشده (بالغ بر ۲۸/۷ هزار میلیارد ریال) به‌منظور اجرای پروژه‌ها تخصیص داده شده است.
- متوسط عمر پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان معادل ۳/۱ سال بوده است.
- «امور اقتصادی» با ۶۵۰ پروژه، «امور مسکن، عمران شهری و روستایی» با ۵۵۱ پروژه و «امور فرهنگ، تربیت بدنی و گردشگری» با ۵۲۵ پروژه، بیشترین سهم از تعداد پروژه‌های استان را به‌خود اختصاص داده‌اند.
- «امور اقتصادی» با سهمی در حدود ۴۹ درصد و «امور مسکن، عمران شهری و روستایی» با سهم بالغ بر ۲۶ درصد و «امور فرهنگ، تربیت بدنی و گردشگری» با سهمی در حدود ۱۲ درصد، در مجموع حدود ۸۷ درصد منابع تخصیص داده شده به پروژه‌های عمرانی استان را جذب کرده‌اند.
- بر مبنای فصول، فصل‌های «توسعه و خدمات شهری، روستایی و عشایری»، «کشاورزی و منابع طبیعی» و «دین و مذهب» به‌ترتیب با ۳۵۱، ۳۰۷ و ۲۳۰ پروژه، بیشترین سهم را از تعداد پروژه‌های استان به‌خود اختصاص داده‌اند.
- فصول «منابع آب»، «آب و فاضلاب» و «توسعه و خدمات شهری، روستایی و عشایری»، به‌ترتیب با جذب ۳۲ درصد، ۱۹/۶ درصد و ۶/۷ درصد از اعتبارات تخصیص‌یافته استان، بیشترین سهم را از منابع اعتباری تخصیصی استان داشته‌اند.
- دو برنامه «توسعه حمل‌ونقل جاده‌ای (فصل حمل‌ونقل - امور اقتصادی)» و «ارائه خدمات آب شهری و روستایی (فصل آب و فاضلاب - امور مسکن، عمران شهری و روستایی)»، بیشترین سهم از تعداد پروژه‌ها را داشته‌اند.
- دو برنامه «توسعه تأسیسات فاضلاب و بازچرخانی آب (فصل آب و فاضلاب، امور مسکن، عمران شهری و روستایی)» و «عرضه آب (فصل منابع آب، امور اقتصادی)»، بیشترین سهم از اعتبارات تخصیص‌یافته را به‌خود اختصاص داده‌اند.
- ۶۷ برنامه عمرانی استان علی‌رغم دربرگرفتن ۱۳۸۴ پروژه، معادل ۶۰/۵ درصد کل پروژه‌های عمرانی استان، صرفاً ۲۶/۳ درصد از اعتبارات تخصیص‌یافته استان، سهم داشته‌اند.
- ۴۵ برنامه از ۶۷ برنامه یاد شده، هریک سهمی بسیار اندک و کمتر از ۰/۵ درصد از اعتبارات تخصیص‌یافته استان را جذب کرده‌اند.
- شهرستان «کرمانشاه» به‌عنوان مرکز استان، ضمن برخورداری از سهم ۲۰/۵ درصدی از تعداد پروژه‌های استان، با ۳۵/۵ درصد سهم از اعتبارات تخصیص‌یافته استان، سهم قابل توجهی از منابع عمرانی استان را جذب نموده و به این ترتیب، عدم تعادل چشمگیری در سطح استان ایجاد کرده است. در حالی که ۸ شهرستان «سنقر»، «اسلام‌آباد غرب»، «گیلانغرب»، «جوانرود»، «هرسین»، «دالاهو»، «قصر شیرین» و «روانسر»، هریک سهمی کمتر از ۴ درصد از اعتبارات تخصیص‌داده شده استان داشته‌اند.

• پس از پروژه‌های «سطح استان» با ۳۶/۲ درصد تخصیص اعتبار، پروژه‌های شهرستان‌های «کرمانشاه»، «تلاش باباجانی» و «صحنه» به ترتیب با ۳۸ درصد، ۳۸/۸ درصد و ۴۰/۲ درصد تخصیص اعتبار، کمترین میزان درصد تخصیص اعتبار را در میان شهرستان‌های استان داشته‌اند. از سوی دیگر، شهرستان «کنگاور»، با ۷۱/۹ درصد تخصیص اعتبار، تنها شهرستان استان بوده که بیش از ۷۰ درصد از اعتبارات مورد نیاز پروژه‌های عمرانی خود را دریافت کرده است.

• ۲۱/۷ درصد پروژه‌های عمرانی استان کرمانشاه، در زمره پروژه‌های «بسیار کوچک» قرار می‌گیرند. اندازه ۴۶/۸ درصد پروژه‌ها «کوچک» و ۲۴ درصد آنها «متوسط» است و در نهایت، پروژه‌های «بزرگ» و «بسیار بزرگ»، به ترتیب ۶/۹ و ۰/۵ درصد از کل پروژه‌های استان را به خود اختصاص داده‌اند.

در مطالعه حاضر به منظور طبقه‌بندی پروژه‌های عمرانی جاری در استان کرمانشاه از دو ماتریس «عمر - درصد تخصیص» و «اندازه - اولویت» بهره گرفته و در نهایت مبتنی بر این دو ماتریس، اولویت‌بندی مشخصی به منظور مواجهه با پروژه‌های مذکور ارائه شده است. در خصوص ارزیابی طول عمر و درصد تخصیص اعتبار پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای برای هر استان از طبقه‌بندی زیر بهره گرفته شده است:

- طبقه یک: پروژه‌های با طول عمر زیاد (بیش از ۱۵ سال) و تخصیص اعتبار اندک (کمتر از ۴۰ درصد)،
 - طبقه دو: پروژه‌های با طول عمر متوسط و بیشتر (بیش از ۱۰ سال) و تخصیص اعتبار زیاد (بیش از ۸۰ درصد)،
 - طبقه سه: پروژه‌های با طول عمر اندک (کمتر از ۱۰ سال) و تخصیص اعتبار زیاد (بیش از ۸۰ درصد)،
 - طبقه چهار: پروژه‌های با طول عمر متوسط (۱۰ تا ۱۵ سال) و تخصیص اعتبار اندک (کمتر از ۴۰ درصد) یا طول عمر متوسط و بیشتر (بیش از ۱۰ سال) و تخصیص اعتبار متوسط (۴۰ تا ۸۰ درصد)،
 - طبقه پنج: پروژه‌های با طول عمر اندک (کمتر از ۱۰ سال) و تخصیص اعتبار متوسط و کمتر (کمتر از ۸۰ درصد).
- بر اساس طبقه‌بندی فوق ماتریس عمر - درصد تخصیص اعتبار پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای هر استان تشکیل و نحوه برخورد با هریک از مناطق ماتریس عمر - تخصیص با اولویت‌بندی پنج‌گانه زیر تبیین شده است:

الف) اولویت ۱: طول عمر زیاد (بیش از ۱۵ سال) و تخصیص اعتبار اندک (کمتر از ۴۰ درصد)

- ویژگی: چشم‌انداز کوتاه‌مدتی برای اتمام آنها متصور نیست.

- پیشنهاد نحوه برخورد:

- نظارت و بررسی دقیق پروژه،
- آسیب‌شناسی علل تأخیر،
- تصمیم‌گیری در خصوص توقف، اصلاح، واگذاری یا ادامه پروژه.

ب) اولویت ۲: طول عمر زیاد (بیش از ۱۵ سال) و تخصیص اعتبار زیاد (بیش از ۸۰ درصد)

- ویژگی: به دلیل تخصیص بخش قابل توجهی از اعتبار مورد نیاز پروژه، گزینه توقف چندان مطرح نیست.

- پیشنهاد نحوه برخورد:

- نظارت و بررسی دقیق پروژه،

- آسیب‌شناسی علل تأخیر،
- اتمام یا اصلاح پروژه.

ج) اولویت ۳: طول عمر اندک (کمتر از ۱۰ سال) و تخصیص اعتبار زیاد (بیش از ۸۰ درصد)

- ویژگی: از وضعیت مناسبی نسبت به سایر گروه‌ها برخوردارند و به اتمام رسیدن آنها در افق کوتاه‌مدت محتمل است.
- پیشنهاد نحوه برخورد:
- تخصیص اعتبار باقیمانده و اتمام پروژه.

د) اولویت ۴: طول عمر متوسط (۱۰ تا ۱۵ سال) و تخصیص اعتبار اندک (کمتر از ۴۰ درصد) یا طول عمر متوسط و بیشتر (بیش از ۱۰ سال) و تخصیص اعتبار متوسط (۴۰ تا ۸۰ درصد)

- ویژگی: شرایط بینابینی نسبت به دو اولویت نخست دارند، اما با توجه به شرایط متعادل‌تر آنها در اولویت چهارم قرار گرفته‌اند.
- پیشنهاد نحوه برخورد:
- نظارت و بررسی دقیق پروژه،
- آسیب‌شناسی علل تأخیر پروژه‌های قدیمی‌تر،
- تصمیم‌گیری در خصوص توقف، اصلاح، واگذاری یا ادامه پروژه.

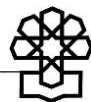
ه) اولویت ۵: طول عمر اندک (کمتر از ۱۰ سال) و تخصیص اعتبار متوسط و کمتر (کمتر از ۸۰ درصد)

- ویژگی: هنوز انحراف جدی در خصوص میزان پیشرفت پروژه رخ نداده است.
- پیشنهاد نحوه برخورد:
- نظارت بر پروژه با هدف پیشگیری از انحراف فرایند اجرایی.

اگرچه بخشی از پروژه‌های مورد بررسی در طبقه طرح‌های مستمر قرار می‌گیرند، اما با توجه به تخصیص کم و گاه طول عمر بالای طرح‌های مستمر (نظیر تعمیر و نگهداری)، به نظر می‌رسد واکاوی دقیق همه پروژه‌های عمرانی اعم از مستمر و غیرمستمر و انتخاب نحوه صحیح مواجهه با آنها از ضرورت بالایی برخوردار است. در ادامه مهم‌ترین نکات حاصل از اولویت‌بندی پروژه‌های عمرانی جاری در استان کرمانشاه براساس متدولوژی فوق‌الذکر ارائه می‌شود:

- ۶ پروژه‌ای که براساس ماتریس عمر- درصد تخصیص در اولویت اول تعیین تکلیف قرار گرفته‌اند، از نظر اندازه در زمره پروژه‌های «متوسط»، «بزرگ» و «بسیار بزرگ» قرار دارند. بنابراین، اعتبار پیش‌بینی شده برای هریک از آنها بیش از ۱ میلیارد تومان است.

- پروژه‌های اولویت دوم عمدتاً در گروه پروژه‌های «کوچک» و «متوسط» قرار دارند.

- پروژه‌های اولویت سوم عمدتاً «کوچک» یا «بسیار کوچک» هستند.
 - بیش از ۳۹ درصد از پروژه‌های اولویت ۴ که انتقال آنها به اولویت ۱ طی سال‌های آتی محتمل است در زمره پروژه‌های «بزرگ» قرار دارند و اعتبار پیش‌بینی شده برای هریک از آنها بین ۵ تا ۵۰ میلیارد تومان است. درعین حال، بالغ بر ۳۲ درصد این پروژه‌ها «کوچک» هستند و برای هریک از آنها بین ۱۰۰ میلیون تا ۱ میلیارد تومان اعتبار در نظر گرفته شده است.
 - حدود ۹۴ درصد پروژه‌های اولویت ۵ که بیش از ۷۷ درصد از کل پروژه‌های عمرانی استان را دربرمی‌گیرند «بسیار کوچک»، «کوچک» یا «متوسط» هستند.
 - با توجه به آنکه پروژه‌هایی که عمر آنها کمتر از ۱۰ سال است بسته به درصد تخصیص اعتبار در اولویت سوم یا پنجم جای گرفته‌اند، می‌توان گفت بخش عمده پروژه‌های عمرانی استان که طی یک دهه اخیر بارگذاری شده‌اند از نظر شاخص اندازه «کوچک» هستند و اعتبار پیش‌بینی شده برای هریک از آنها بین ۱۰۰ میلیون تا ۱ میلیارد تومان است.
- شایان ذکر است همه مطالب و تحلیل‌های ارائه شده در گزارش حاضر به دلیل عدم ارائه گزارش‌های عملکرد و پیشرفت فیزیکی پروژه‌های عمرانی توسط سازمان برنامه و بودجه کشور، براساس تخصیص ریالی ارائه شده‌اند.

مقدمه

پیوند میان برنامه‌ریزی فضایی کلان با طرح‌ها و پروژه‌های عملیاتی و متعاقب آن امکان‌سنجی، برآورد و تأمین اعتبارات آنها، همواره از عمده چالش‌های کشور بوده است. از طرفی طرح آمایش سرزمین به‌عنوان داعیه‌دار برنامه‌ریزی فضایی کشور همواره در مرحله تهیه و تصویب جامانده و به جرئت می‌توان گفت طرح‌های آمایش سرزمین تهیه شده (اقدامات ناقص انجام شده در سال‌های برنامه سوم توسعه به بعد)، هیچ‌گاه نتوانستند طبق انتظار اجرایی شوند یا در طرح‌ها و پروژه‌های اجرایی کشور به‌عنوان سند فرادست تأثیرگذار باشند.

در سال‌های اخیر تهیه و تصویب طرح‌های آمایش استانی و تأکید بر ضرورت پایبندی استان‌ها به اجرای آن، این سؤال را پررنگ ساخته که چه میزان طرح‌ها و پروژه‌های عمرانی جاری کشور، در راستای پیشنهادها و اهداف تعیین شده توسط طرح‌های آمایش استانی بوده است؟ آیا اساساً ساختار فعلی نظام بودجه‌ریزی امکان برقراری ارتباط معنادار با نظام تدبیر و برنامه‌ریزی فضایی کشور را دارد یا خیر؟ برای پاسخ به این سؤال نیاز است قوانین بودجه و طرح‌های آمایش به تفکیک هر استان و با دقت کامل مورد بحث و بررسی قرار گیرد تا بتوان میزان ارتباط این دو را ارزیابی کرد.

با فرض این موضوع که قانون بودجه باید با منطق مشخص و قابل دفاع، تخصیص بودجه را انجام دهد؛ به نظر می‌رسد میزان اعتبارات توزیع شده و تخصیص‌یافته به استان‌ها (فارغ از نگاه صرف به جدول شماره (۱۰) ماده‌واحد قانون بودجه) باید با نیاز، عملکرد و شرایط استان و همچنین با رویکرد و هدف قانون، ارتباط معناداری برقرار کند.^۱

۱. این ارتباط باید از ذهن و رابطه تصمیم‌گیران به دور بوده و قابل تشخیص، تبیین و درک برای جامعه کارشناسی و بهره‌بردار باشد.

از سوی دیگر، موضوع شفافیت میزان اعتبارات تخصیص یافته به استان‌ها اگرچه به احتمال زیاد باید به تفصیل در دستگاه‌های اجرایی مربوطه یا دفاتر موضوعی سازمان برنامه و بودجه کشور یا سازمان‌های استانی آن وجود داشته باشد، لکن در قوانین بودجه‌ای که در اختیار جامعه مخاطب قرار می‌گیرد قابل ردیابی نیست.^۱ این نارسایی در قوانین بودجه می‌تواند ناشی از دو عامل باشد:

- اطلاعات در قانون بودجه قابل تشخیص است و فقط از نظر ارائه شکلی در جداول، تفکیک استانی آن موجود نیست.
 - اعتبارات از هردو لحاظ ماهوی و شکلی، قابلیت شناسایی استانی را ندارند.
- همان‌طور که پیش‌تر نیز اشاره شد، بی‌تردید کشف و برقراری ارتباطات منطقی بودجه سالیانه با برنامه‌های توسعه کشور، هم از بابت ماهیت بودجه‌ریزی و هم از جنبه شفافیت، چالشی اساسی است.
- فرایند شفاف‌سازی منابع تخصیص یافته را می‌توان با توجه به اطلاعات در دسترس قوانین بودجه و با تحلیل توزیع استانی اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای آغاز کرد. شایان توجه است کشف رابطه معنادار میان عوامل برنامه‌ریزی فضایی (مشخصاً طرح‌های آمایشی) و اجزای بودجه (به‌ویژه طرح‌ها و پروژه‌های عمرانی) در سطح استان‌ها، نیازمند مطالعات جداگانه است که در آینده در دستور کار قرار خواهد گرفت.
- با این مقدمه، برای شفاف‌سازی ساختار طرح‌های عمرانی استانی در مطالعه حاضر، ابتدا پایه‌های آماری و روش مطالعه تبیین شده و در ادامه تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان از منظر «موضوعی»، «جغرافیایی»، «طول عمر»، «درصد تخصیص» و «اندازه»، مورد واکاوی قرار گرفته و در نهایت جمع‌بندی گزارش ارائه شده است.

۱. مفاهیم، پایه‌های آماری، روش و محدودیت‌های مطالعه

در این قسمت از مطالعه به تبیین مفاهیم اساسی پیرامون طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای پرداخته و سپس پایه‌های آماری و روش مطالعه تبیین می‌شود.

۱-۱. مفاهیم^۲

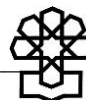
طبق بند «۱۰» ماده (۱) قانون برنامه و بودجه،^۳ «طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای» به مجموعه عملیات و خدمات مشخصی اطلاق می‌شود که براساس مطالعات توجیهی فنی، اقتصادی و اجتماعی توسط دستگاه اجرایی، طی مدت معین و با اعتبار معین برای تحقق بخشیدن به هدف‌های برنامه عمرانی پنج‌ساله به‌صورت سرمایه‌گذاری ثابت یا مطالعه برای ایجاد دارایی سرمایه‌ای، اجرا شده و منابع مورد نیاز آن از محل اعتبارات مربوط به تملک دارایی‌های سرمایه‌ای تأمین می‌شود.

طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای از ابعاد مختلف قابل طبقه‌بندی‌اند به طوری که از بُعد مقیاس به دو دسته «طرح‌های ملی» و «طرح‌های ملی شده (طرح استانی ویژه سابق)»، از بُعد ماهیت به دو گروه «مستمر» و

۱. از یک جنبه می‌توان متصور شد که دولت و به تبع آن سازمان برنامه و بودجه کشور (به‌عنوان تدوین‌کننده لایحه و مجری قوانین بودجه که در نحوه ارائه این قوانین براساس قانون اساسی اختیار تام دارد) به این نوع تفکیک در قوانین بودجه فائل نیست و آن را جزء وظایف خود تلقی می‌کند.

۲. مطالب این بخش از گزارش مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری با عنوان «آسیب‌شناسی امور ناظر بر طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای و ارائه راهبردهای ساماندهی»، ۱۴۰۰ اخذ شده است.

۳. قانون برنامه و بودجه مصوب سال ۱۳۵۱.

«غیرمستمر» و از بُعد نوع طرح به انواع «احداث»، «توسعه»، «مرمت» و غیره تقسیم می‌شوند.

- **طرح‌های ملی**، جنبه استراتژیک دارند و از لحاظ سرمایه‌گذاری، بزرگ و از نظر تکنولوژی پیچیده‌اند و آثار مترتب بر اجرای آنها نیز از یک منطقه فراتر می‌رود.

- **طرح‌های ملی استانی شده**، مجموعه‌ای از طرح‌های ملی هستند که در پیوست شماره (۱) قانون بودجه به صورت استانی مشخص شده‌اند.

- **طرح‌های مستمر و غیرمستمر**، طرح‌های پیوست شماره (۱) قانون بودجه از بُعد دارا بودن سال شروع و خاتمه به دو بخش تقسیم می‌شوند: طرح‌های غیرمستمر (دارای سال شروع و خاتمه) و طرح‌های مستمر (فقط دارای سال شروع) که بیشتر ماهیت تعمیر و نگهداری و تأمین تجهیزات دارند (فصیحی، ۱۴۰۰).

طبقه‌بندی طرح‌های عمرانی در پیوست شماره (۱) قانون بودجه، بدین ترتیب است که هر طرح در ذیل یک برنامه و هر برنامه در ذیل یک فصل و هر فصل در ذیل یکی از امور ۱۰ گانه جای می‌گیرد. اطلاعات تکمیلی هر طرح شامل تعداد پروژه، شرح عملیات، میزان پیشرفت فیزیکی و ریالی و سایر اطلاعات مالی و نظارتی در موافقتنامه‌ای که به نام هر طرح پیش‌بینی شده ارائه می‌شود. موافقتنامه عقدی است حقوقی-فنی و مالی که دستگاه اجرایی تعهد می‌کند از یک طرف شرح عملیات مندرج در آن را رعایت کند و از طرف دیگر سازمان برنامه و بودجه به موازات پیشرفت فیزیکی عملیات، اعتبارات مصوب را براساس تخصیص اعتبار در اختیار دستگاه اجرایی قرار دهد.

- **موافقتنامه طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای** از تعدادی فرم و ضمیمه تشکیل می‌شود به طوری که در فرم (۱) به خلاصه طرح، در فرم (۲) به گزارش توجیهی طرح، در فرم (۳) به منابع تأمین اعتبار هر پروژه ذیل طرح، در فرم (۴) به اعتبارات برحسب فصول سرمایه‌گذاری، در فرم (۵) به خلاصه پروژه‌ها و در فرم ضمیمه (۲) به میزان و نوع سرمایه‌گذاری در طرح‌ها به تفکیک تأمین منابع (عمومی و داخلی) شرکت‌های دولتی و مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت اشاره می‌شود.

طبق دستورالعمل اجرایی ماده (۲۳) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲) مصوب ۱۳۹۳/۱۲/۴، کارگروه استانی ماده (۲۳)، وظیفه بررسی طرح‌های تملک دارایی سرمایه‌ای در سطح استان را برعهده دارد و تصویب نهایی آن به‌عهده شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان است.

کمیسیون و کارگروه استانی برای عمل به ماده (۲۳) قانون مذکور ایجاد شده است. طبق بند «الف» این ماده، عناوین، اهداف کمی و اعتبارات طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای جدید با رعایت مواد (۲۲) و (۲۳) قانون برنامه و بودجه مصوب سال ۱۳۵۱ و رعایت قانون نحوه اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی براساس گزارش توجیهی فنی (حجم کار و زمان‌بندی اجرا)، اقتصادی، مالی و زیست‌محیطی و رعایت پدافند غیرعامل از سوی مشاور و دستگاه اجرایی پس از تأیید سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور، برای یک‌بار و به قیمت ثابت سالی که طرح‌های مورد نظر برای اولین بار در لایحه بودجه سالیانه منظور می‌شود، به تفکیک سال‌های برنامه‌های توسعه و سال‌های بعد به تصویب مجلس شورای اسلامی می‌رسد (فصیحی، ۱۴۰۰).

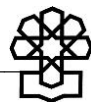
۱-۲. پایه‌های آماری

بر اساس اطلاعات ارائه شده توسط «معاونت امور استان‌ها و مناطق سازمان برنامه و بودجه کشور»، به‌طور کلی تأمین اعتبارات طرح‌ها و پروژه‌های عمرانی در سطح استان‌ها می‌تواند از محل منابع بودجه‌ای و غیربودجه‌ای تأمین شود.^۱ همان‌طور که بیان شد در بودجه‌های سنواتی منابع و مصارف به دو بخش ملی و استانی تقسیم می‌گردد که منظور از مصارف استانی، اعتبارات تحت مدیریت شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان‌هاست که در جدول شماره (۱۰) ماده‌واحد قانون بودجه لحاظ می‌شود. فارغ از ابهام‌های مختلف در بودجه و نحوه عملکرد آن، یکی از ابهام‌های اصلی بودجه را می‌توان نحوه توزیع اعتبار هر یک از استان‌ها دانست. زیرا اعتبارات توزیعی استان‌ها به جدول شماره (۱۰) ماده‌واحد محدود نمی‌شود؛ به عبارت دیگر با فرض اینکه همه مصارف در یک مکان به وقوع می‌پیوندد که در محدوده یکی از استان‌ها واقع شده، پس همه مصارف می‌توانند تقسیم‌بندی استانی داشته باشد؛ لکن برخی مصارف که ماهیت ملی پیدا می‌کند باید از بقیه اعتبارات مجزا باشد. نحوه تمایز مصارف برخی دستگاه‌های اجرایی دارای ماهیت ملی را می‌توان این‌گونه برشمرد:

- دستگاه‌های اجرایی و فعالیت‌های مرتبط با آنها که حکم سیاستگذاری یا نظارت عالی را برای کشور دارند و شمول اثر این فعالیت‌ها مربوط به حوزه‌های فعالیت خارجی یا عمومی کل کشور است (مانند مرکز سه قوه و برخی وزارتخانه‌ها یا نهادها)،
- دستگاه اجرایی و فعالیت‌های مرتبط با آن، حکم راهبری اجرایی یا سیاستگذاری بخشی را داراست و به‌عنوان دستگاه اصلی وظیفه هماهنگی دستگاه‌های استانی تابعه را دارد (مانند بخش ملی وزارتخانه‌ها و سازمان‌ها)،
- ارگان‌های نظامی (و نه انتظامی) و امنیتی،
- دستگاه‌هایی که فقط یک مجموعه مرکزی و ملی دارند و تفکیک عملیات استانی آنها نیازمند پایگاه داده خاص و طبقه‌بندی شده است که در وضعیت کنونی این تمایز امکان‌پذیر نیست (مانند اعتبارات مربوط به برخی صندوق‌های بیمه)، در یک نتیجه کلی می‌توان ادعا کرد که اعتبارات مندرج در قانون بودجه سالیانه بجز در چهار مورد فوق‌الذکر، حتی اگر قابل تفویض به استان‌ها نباشد، می‌تواند قابل تقسیم به استان‌ها باشد. همچنین می‌توان گفت ارائه یک بررسی کامل در این زمینه به دلیل کمبود اطلاعات، عدم دسترسی آسان به اطلاعات موجود و طبقه‌بندی شدن برخی اطلاعات، امکان‌پذیر نیست. اما می‌توان بررسی داده‌های مندرج در قوانین بودجه را به‌عنوان گام نخست تلقی کرد.^۲ اصول مهم و حائز اهمیت در تفکیک استانی طرح‌ها در پنج دسته زیر قابل دسته‌بندی است:^۳
- برخی طرح‌ها با اعتبار ملی مربوط به دستگاه‌های ملی و در راستای وظایف حاکمیتی دستگاه‌ها اجرایی می‌شوند که مشخصه تفکیک استانی ندارند.

- برخی دیگر از طرح‌های با اعتبار ملی میان همه استان‌ها (یا بسیاری از استان‌ها) مشترک‌اند و در سطح طرح، که در قانون ذکر می‌شود، امکان تفکیک ندارند و به احتمال زیاد در سطح پروژه قابلیت تفکیک دارند که به دلیل عدم

۱. برای مطالعه بیشتر مراجعه شود به پیوست شماره ۱.
 ۲. هرچند در این راه نیز، عدم دسترسی به داده‌های دارای فرمت قابل ویرایش، مشکل اصلی محسوب شده، تحلیل را زمان‌بر کرده است و در برخی موارد باعث بروز خطاهایی می‌شود.
 ۳. اعتبارات استانی جدول (۱۰) ماده‌واحد قوانین بودجه را نیز می‌توان به این ۵ دسته افزود. اما از آنجاکه نحوه توزیع این اعتبارات و پروژه‌های آن مشخص نیست؛ این موضوع محل بحث نخواهد بود.

دسترسی به این سطح از اطلاعات، در این مطالعه امکان محاسبه اعتبار آن وجود ندارد.^۱

- دسته سوم شامل طرح‌هایی با اعتبار ملی است که بین چند استان مشخص تعریف شده‌اند. این طرح‌ها هرچند قابلیت تشخیص استان‌های برخوردار از آن طرح‌ها را دارند، اما به دلیل مشخص نبودن سهم هر استان از اعتبارات آن طرح، امکان محاسبه سهم اعتباری هر استان وجود ندارد.

- طرح‌هایی با اعتبار ملی که براساس نام طرح قابلیت تفکیک استانی را دارا بوده و مکان اجرای طرح کاملاً مشهود و ویژه یک استان است. این طرح‌ها در سال‌های بررسی شده، همواره بیش از نیمی از طرح‌های ملی مندرج در پیوست یک را شامل شده‌اند.

- طرح‌هایی با اعتبار ملی که مبادله موافقتنامه آن در استان انجام می‌شود و با عنوان طرح‌های استانی ویژه قلمداد می‌شود. این طرح‌ها به‌طور کامل قابلیت تفکیک استانی دارند. تا پیش از سال ۱۳۹۷، این‌گونه طرح‌ها در قالب یک جدول مستقل در پیوست شماره (۱) قانون بودجه درج می‌شد؛ اما پس از این سال، جدول مذکور حذف شد و طرح‌های استانی ویژه به‌صورت ستاره‌دار به همراه سایر طرح‌ها در پیوست شماره (۱) قانون بودجه درج می‌شود.^۲

از آنجا که بررسی اعتبارات هزینه‌ای، مؤکداً فارغ از نگاه صرف به جدول شماره (۱۰) ماده‌واحد قوانین بودجه از نظر ماهوی و شکلی قابلیت تفکیک استانی ندارد.^۳ بنابراین گزارش حاضر مبتنی بر داده‌های پایگاه اطلاعاتی «سامانه نظارت ۴۴»^۴ سازمان برنامه و بودجه، اعتبارات عمرانی تخصیص‌یافته به استان‌ها از محل اعتبارات بودجه‌ای و غیربودجه‌ای را بررسی کرده است.

۳-۱. روش مطالعه

گزارش حاضر با روش تحلیلی- توصیفی انجام شده است. به‌عبارت دیگر تلاش شده وضعیت موجود پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در استان بررسی و به توصیف منظم و نظام‌مند وضعیت فعلی پرداخته شود. به این منظور طبقه‌بندی و توصیف طرح‌ها و پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در هر استان به‌شرح زیر انجام شده است:

۱. در پیوست شماره (۱) بودجه به این ردیف‌ها؛ ردیف‌های گلوبال اطلاق می‌شود.
۲. در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱، این طرح‌ها در پیوستی جداگانه با عنوان اطلاعات تکمیلی لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ گنجانده شده است.
۳. به‌منظور بررسی این موارد باید اطلاعات لازم از سازمان برنامه و بودجه کشور استعلام و مطالبه شود که به دلیل ماهیت اطلاعات و گزارش، امری ناشدنی جلوه می‌کند.
۴. سامانه مذکور، تمامی پروژه‌های عمرانی استان‌ها، که برای آنها موافقتنامه مبادله شده است را براساس همه اعتبارات تخصیص‌یافته اعم از بودجه‌ای و غیربودجه‌ای ارائه می‌کند.

نمودار ۱. فرایند بررسی طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان

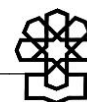
مأخذ: مطالعات تحقیق.

درخصوص ارزیابی طول عمر و درصد تخصیص اعتبار پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای برای هر استان از طبقه‌بندی زیر بهره گرفته شده است:

نمودار ۲. طبقه‌بندی طول عمر و درصد تخصیص اعتبار پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای برای هر استان

مأخذ: همان.

براساس طبقه‌بندی فوق، ماتریس عمر - درصد تخصیص اعتبار پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای هر استان به شکل زیر ارائه شده است:

جدول ۱. ماتریس عمر - درصد تخصیص اعتبار پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای (تعداد پروژه)

عمر پروژه	درصد تخصیص اعتبار			
	کمتر از ۵ سال	بین ۵ تا ۱۰ سال	بین ۱۰ تا ۱۵ سال	۲۰ سال و بیشتر
کمتر از ۲۰ درصد				
بین ۲۰ تا ۴۰ درصد				
بین ۴۰ تا ۶۰ درصد				
بین ۶۰ تا ۸۰ درصد				
۸۰ درصد و بیشتر				

مأخذ: مطالعات تحقیق.

نحوه برخورد با هریک از مناطق ماتریس عمر - تخصیص فوق در جدول زیر تبیین شده است:

جدول ۲. اولویت‌بندی پروژه‌های موجود در ماتریس عمر - درصد تخصیص اعتبار پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای هر استان و ارائه پیشنهادهایی برای مواجهه با پروژه‌های موجود در هر اولویت

اولویت	گروه	پیشنهاد نحوه برخورد	توضیحات
۱	طول عمر زیاد (بیش از ۱۵ سال) و تخصیص اعتبار اندک (کمتر از ۴۰ درصد)	نظارت و بررسی دقیق پروژه آسیب‌شناسی علل تأخیر تصمیم‌گیری در خصوص توقف، اصلاح یا واگذاری یا ادامه پروژه	چشم‌انداز کوتاه‌مدتی برای اتمام آنها متصور نیست.
۲	طول عمر زیاد (بیش از ۱۵ سال) و تخصیص اعتبار زیاد (بیش از ۸۰ درصد)	نظارت و بررسی دقیق پروژه آسیب‌شناسی علل تأخیر اتمام یا اصلاح پروژه	به دلیل تخصیص بخش قابل توجهی از اعتبار مورد نیاز پروژه، گزینه توقف چندان مطرح نیست.
۳	طول عمر اندک (کمتر از ۱۰ سال) و تخصیص اعتبار زیاد (بیش از ۸۰ درصد)	تخصیص اعتبار باقیمانده و اتمام پروژه	از وضعیت مناسبی نسبت به سایر گروه‌ها برخوردارند.
۴	طول عمر متوسط (۱۰ تا ۱۵ سال) و تخصیص اعتبار اندک (کمتر از ۴۰ درصد) یا طول عمر متوسط و بیشتر (بیش از ۱۰ سال) و تخصیص اعتبار متوسط (۴۰ تا ۸۰ درصد)	نظارت و بررسی دقیق پروژه آسیب‌شناسی علل تأخیر پروژه‌های قدیمی‌تر تصمیم‌گیری در خصوص توقف، اصلاح یا واگذاری یا ادامه پروژه	شرایط بینابینی نسبت به دو اولویت نخست دارند، اما با توجه به شرایط متعادل‌تر آنها، در اولویت چهارم قرار گرفته‌اند.
۵	طول عمر اندک (کمتر از ۱۰ سال) و تخصیص اعتبار متوسط و کمتر (کمتر از ۸۰ درصد)	نظارت بر پروژه با هدف پیشگیری از انحراف فرایند اجرایی	هنوز انحراف جدی در خصوص میزان پیشرفت پروژه رخ نداده است.

مأخذ: همان.

همچنین ارزیابی اندازه پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای هر استان برحسب اعتبار پروژه صورت پذیرفته است. لازم به ذکر است با توجه به نتایج جلسات هم‌اندیشی با کارشناسان سازمان برنامه و بودجه و خبرگان حوزه مورد بررسی، در حال حاضر طبقه‌بندی مشخصی برای ارزیابی اندازه پروژه‌های تملک دارایی‌های

سرمایه‌ای وجود ندارد و تعاریف به کار رفته در این گزارش در خصوص طول عمر، صرفاً تعاریف عملیاتی ناظر به این گزارش است. بر این اساس دسته‌بندی مذکور عبارت است از:

- پروژه‌های بسیار کوچک: کمتر از ۱۰۰ میلیون تومان اعتبار،
- پروژه‌های کوچک: بین ۱۰۰ میلیون تا ۱ میلیارد تومان اعتبار،
- پروژه‌های متوسط: بین ۱ تا ۵ میلیارد تومان اعتبار،
- پروژه‌های بزرگ: بین ۵ تا ۵۰ میلیارد تومان اعتبار،
- پروژه‌های بسیار بزرگ: بیش از ۵۰ میلیارد تومان اعتبار.

درنهایت، به منظور ارائه تحلیل‌های تکمیلی، ماتریس اولویت-اندازه برای هر استان به شکل زیر تهیه شده است:

جدول ۳. ماتریس اندازه-اولویت برحسب تعداد پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای هر استان

اندازه پروژه	اولویت پروژه	اولویت ۱	اولویت ۲	اولویت ۳	اولویت ۴	اولویت ۵	جمع
بسیار کوچک							
کوچک							
متوسط							
بزرگ							
بسیار بزرگ							
جمع							

مأخذ: همان.

۴-۱. محدودیت‌های مطالعه

گزارش حاضر مشابه بسیاری از پژوهش‌های مبتنی بر آمار و داده، مشمول سطحی از محدودیت‌های اجتناب‌ناپذیر بوده است. در ادامه به مهم‌ترین محدودیت‌ها اشاره شده است:

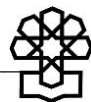
- این گزارش براساس مستند طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان‌ها در سال ۱۳۹۸ انجام شده است. از این رو، پروژه‌هایی که تا پیش از سال ۱۳۹۸ خاتمه یافته‌اند اساساً جایی در تحلیل حاضر ندارند.

- به دلیل کمبود اطلاعات و عدم دسترسی آسان به همه اطلاعات موجود، امکان ارائه یک بررسی صد درصدی و کامل وجود ندارد.

- برخی مصارف بودجه‌ای به دلیل ماهیت ملی آنها امکان تخصیص به استان‌ها را ندارند.

- قرار داشتن بخشی از پروژه‌های مورد بررسی در طبقه طرح‌های مستمر و ویژگی سالیانه بودن آنها، قضاوت در مورد تکرار پروژه‌های مذکور در بودجه‌های سنواتی را دشوار می‌کند.

- با توجه به اینکه مفهوم طرح در بُعد ملی و استانی با هم تفاوت‌هایی دارند و طرح در سطح ملی، مستقل و در سطح استان متأثر از چند پروژه است، امکان دارد طولانی شدن طول عمر یک پروژه از یک طرح منجر به طولانی شدن عمر طرح شود. در حالی که سایر پروژه‌های طرح مورد نظر ممکن است مدت‌ها قبل خاتمه یافته باشند.

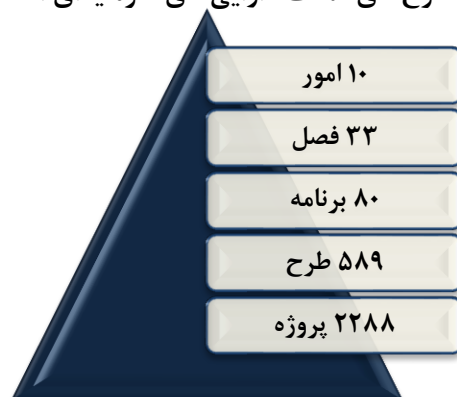

- برخی از پروژه‌های جاری در استان‌ها محصول تصمیم‌گیری و سیاستگذاری‌های مسئولان استانی نبوده و به انحاء مختلف و از محل منابع غیراستانی آغاز شده‌اند؛ از این رو، نمی‌توان طولانی شدن آنها را به عملکرد استان نسبت داد.
- در خصوص توزیع جغرافیایی پروژه‌ها در سطح استان‌ها باید به این نکته دقت شود که در برخی موارد، مکان استراتژیک برای بارگذاری پروژه‌ها مرکز استان بوده و عملاً بخشی از عدم توازن در توزیع پروژه‌های عمرانی در سطح استان اجتناب‌ناپذیر است.
- از سال ۱۳۹۲ گزارش پیشرفت فیزیکی پروژه‌های عمرانی ارائه نشده است و این موضوع می‌تواند تحلیل‌ها و پیشنهادهای ارائه شده در خصوص مواجهه با پروژه‌های مذکور را تا حدی دچار کاستی کند.

۲. طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان کرمانشاه در سال ۱۳۹۸

با توجه به بررسی‌های صورت گرفته، در سال ۱۳۹۸ در استان کرمانشاه، ۲۲۸۸ پروژه فعال در قالب ۵۸۹ طرح عمرانی وجود داشته است که قدیمی‌ترین آنها از سال ۱۳۶۹ آغاز شده است. شایان ذکر است، طرح‌های عمرانی استان کرمانشاه، در قالب ۱۰ امور، ۳۳ فصل و ۸۰ برنامه طبقه‌بندی شده‌اند:

نمودار ۳. طبقه‌بندی طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان کرمانشاه

مأخذ: محاسبات تحقیق براساس قوانین بودجه سنواتی کل کشور و مستند طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان‌ها در سال ۱۳۹۸.

همچنین در نمودار زیر، خلاصه‌ای از وضعیت طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان کرمانشاه، گزارش شده است:

نمودار ۴. خلاصه وضعیت طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان کرمانشاه

۱-۲. بررسی موضوعی طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان کرمانشاه

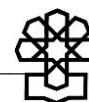
به‌منظور بررسی موضوعی طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان، طرح‌های یاد شده براساس «امور»، «فصول» و «برنامه‌های مختلف»، مذاقه و کندوکاو شده است:

۱-۲-۱. بررسی طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان کرمانشاه برحسب امور

همان‌گونه که مورد اشاره قرار گرفت، طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان کرمانشاه در مجموع در قالب ۱۰ امور مختلف تعریف شده‌اند که این امور عبارتند از:

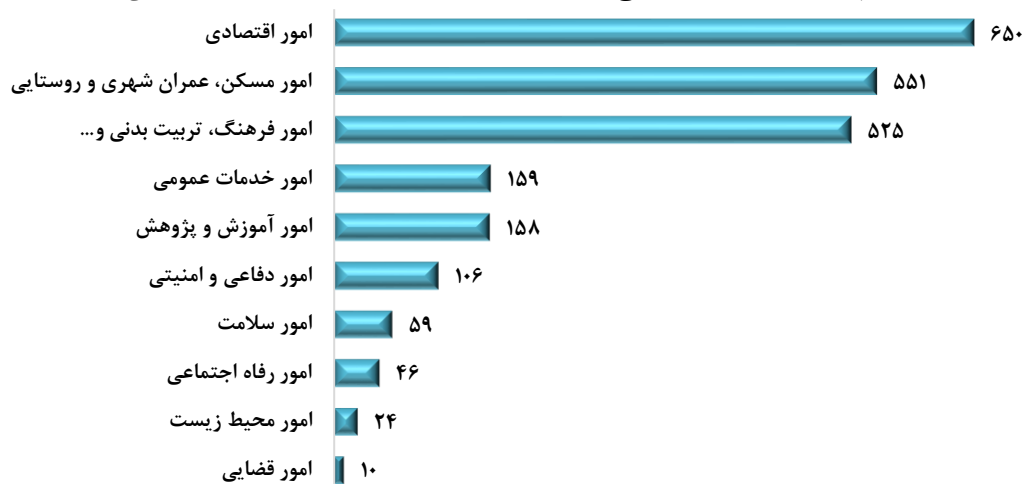
- امور اقتصادی،
- امور مسکن، عمران شهری و روستایی،
- امور فرهنگ، تربیت بدنی و گردشگری،
- امور دفاعی و امنیتی،
- امور خدمات عمومی،
- امور آموزش و پژوهش،
- امور سلامت،
- امور رفاه اجتماعی،
- امور قضایی،
- امور محیط زیست.

با توجه به بررسی‌های صورت گرفته «امور اقتصادی»، «امور مسکن، عمران شهری و روستایی» و «امور فرهنگ، تربیت بدنی و گردشگری» مهم‌ترین امور در برنامه‌های عمرانی استان کرمانشاه محسوب می‌شوند. همان‌گونه که در نمودار زیر مشخص است، از ۲۲۸۸ پروژه عمرانی استان کرمانشاه، ۶۵۰ پروژه در قالب «امور اقتصادی»، ۵۵۱ پروژه در

قالب «امور مسکن، عمران شهری و روستایی» و ۵۲۵ پروژه در قالب «امور فرهنگ، تربیت بدنی و گردشگری» تعریف شده است که در مجموع ۷۵/۴ درصد از کل پروژه‌های استان را شامل می‌شوند:

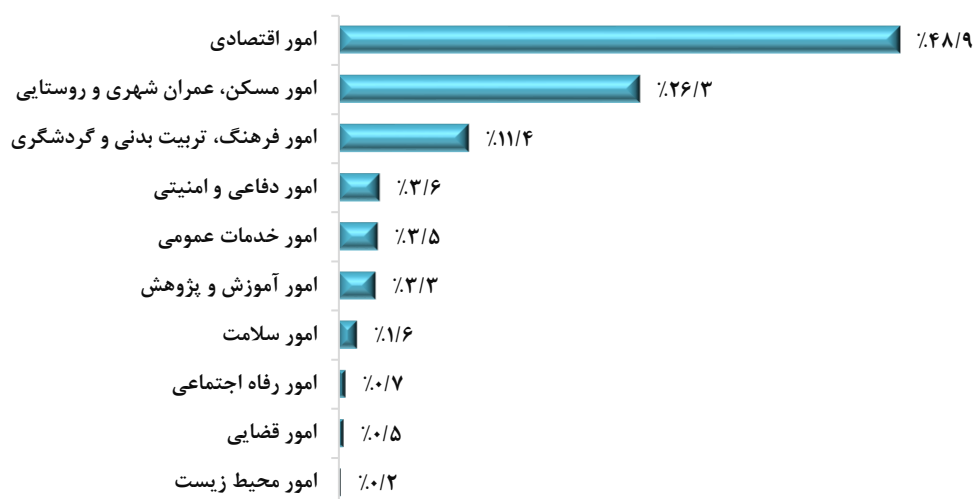
نمودار ۵. تعداد پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای برحسب امور مختلف در استان کرمانشاه

مأخذ: همان.

در نمودار زیر، سهم امور مختلف از کل اعتبارات تخصیص یافته به پروژه‌های عمرانی استان کرمانشاه نشان داده شده است. در این زمینه مشاهده می‌شود «امور اقتصادی»، «امور مسکن، عمران شهری و روستایی» و «امور فرهنگ، تربیت بدنی و گردشگری»، در مجموع ۸۶/۶ درصد از کل اعتبارات تخصیص یافته به پروژه‌های عمرانی استان را به خود اختصاص داده‌اند:

نمودار ۶. سهم امور مختلف از اعتبارات تخصیص یافته به پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در استان کرمانشاه

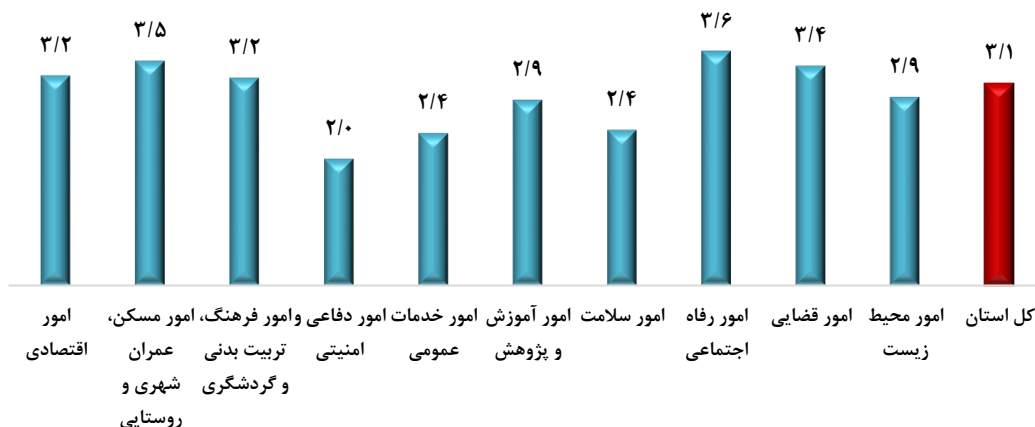
مأخذ: همان.

در نمودار زیر نیز، عمر متوسط^۱ پروژه‌های عمرانی مربوط به هریک از امور مختلف در استان کرمانشاه در سال ۱۳۹۸ نشان داده شده است:

۱. عمر متوسط پروژه‌های عمرانی در استان از طریق میانگین حسابی محاسبه شده است.

نمودار ۷. عمر متوسط پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان کرمانشاه

برحسب امور مختلف در سال ۱۳۹۸ (سال)

مأخذ: همان.

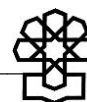
با توجه به اطلاعات ارائه شده در نمودار فوق، متوسط طول عمر کل پروژه‌های عمرانی استان در سال ۱۳۹۸، معادل ۳/۱ سال است. در «امور اقتصادی»، «امور مسکن، عمران شهری و روستایی» و «امور فرهنگ، تربیت بدنی و گردشگری» که بیشترین سهم از اعتبارات تخصیص یافته استان را به خود اختصاص داده‌اند، میانگین طول عمر پروژه‌ها اندکی بیشتر از متوسط کل استان است. بیشترین میزان متوسط عمر پروژه‌ها، مربوط به «امور رفاه اجتماعی» و «امور قضایی» است. در جدول زیر، خلاصه‌ای از وضعیت تخصیص اعتبار به پروژه‌های عمرانی استان کرمانشاه برحسب امور مختلف ارائه شده است:

جدول ۴. خلاصه وضعیت تخصیص اعتبار به پروژه‌های عمرانی استان کرمانشاه برحسب امور (میلیون ریال/ درصد)

عنوان امور	عملکرد اعتبارات تا سال ۱۳۹۷	مصوب ۱۳۹۸	برآورد عملکرد سال ۱۳۹۸*	مجموع اعتبارات اختصاص یافته	برآورد سال‌های بعد	کل اعتبار پروژه	درصد تخصیص اعتبار
امور خدمات عمومی	۵۵۱.۰۲۳	۷۹۷.۱۵۵	۴۴۳.۲۱۸	۹۹۴.۲۴۱	۴۹۸.۷۵۶	۱.۸۴۶.۹۳۴	۵۳/۸
امور دفاعی و امنیتی	۵۰۴.۵۸۴	۹۶۲.۹۵۶	۵۳۵.۴۰۴	۱.۰۳۹.۹۸۸	۱.۹۸۰	۱.۴۶۹.۵۲۰	۷۰/۸
امور قضایی	۹۸.۰۱۳	۷۶.۱۲۳	۴۲.۳۲۴	۱۴۰.۳۳۸	۶۳.۰۰۰	۲۳۷.۱۳۶	۵۹/۲
امور اقتصادی	۱۰.۳۱۴.۹۰۰	۶.۷۲۶.۲۱۷	۳.۷۳۹.۷۷۷	۱۴.۰۵۴.۶۷۶	۱۰.۷۵۴.۰۴۸	۲۷.۷۹۵.۱۶۵	۵۰/۶
امور محیط زیست	۳۲.۱۷۱	۶۶.۴۰۰	۳۶.۹۱۸	۶۹.۰۸۹	۳۱.۷۵۰	۱۳۰.۳۲۱	۵۳/۰
امور مسکن، عمران شهری و روستایی	۵.۴۰۲.۵۵۰	۳.۸۶۴.۴۵۴	۲.۱۴۸.۶۳۶	۷.۵۵۱.۱۸۶	۱۴.۱۹۳.۵۸۷	۲۳.۴۶۰.۵۹۰	۳۲/۲
امور سلامت	۱۵۹.۰۱۵	۵۶۵.۷۵۹	۳۱۴.۵۶۲	۴۷۳.۵۷۷	۱۴۰.۸۳۷	۸۶۵.۶۱۱	۵۴/۷
امور فرهنگ، تربیت بدنی و گردشگری	۲.۱۴۶.۰۹۱	۲.۰۲۷.۳۷۸	۱.۱۲۷.۲۲۲	۳.۲۷۳.۳۱۳	۴۵۶.۸۲۸	۴.۶۳۰.۲۹۷	۷۰/۷
امور آموزش و پژوهش	۶۱۴.۹۳۳	۵۷۷.۶۷۷	۳۲۱.۱۸۸	۹۳۶.۱۲۱	۳۶۳.۷۱۰	۱.۵۵۶.۳۲۰	۶۰/۱
امور رفاه اجتماعی	۱۴۰.۴۴۳	۸۸.۱۰۵	۴۸.۹۸۶	۱۸۹.۴۲۹	۵۱.۴۹۷	۲۸۰.۰۴۵	۶۷/۶
کل استان	۱۹.۹۶۳.۷۲۲	۱۵.۷۵۲.۲۲۴	۸.۷۵۸.۲۳۷	۲۸.۷۲۱.۹۵۹	۲۶.۵۵۵.۹۹۳	۶۲.۲۷۱.۹۳۹	۴۶/۱

مأخذ: همان.

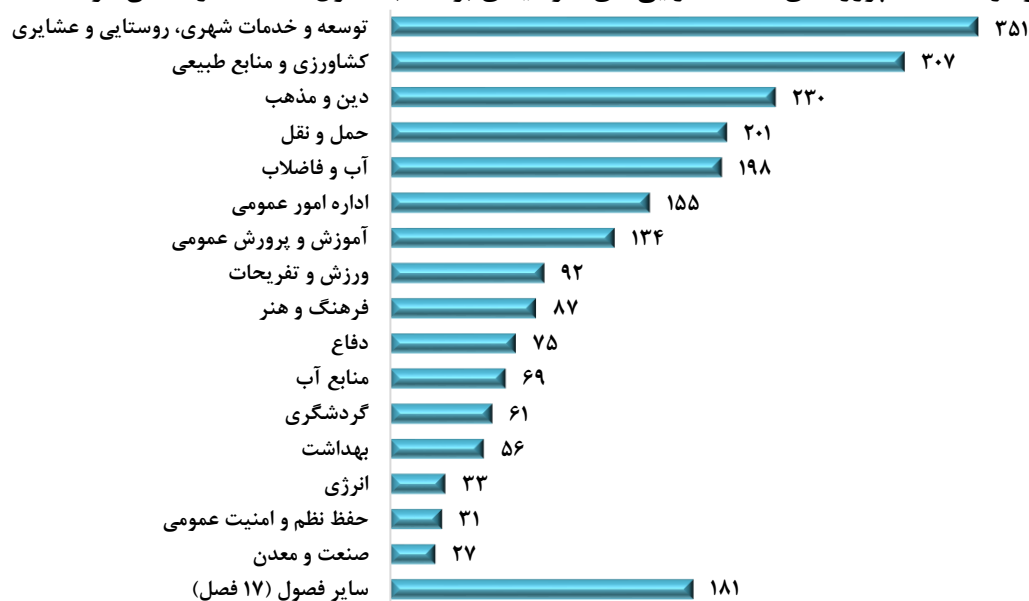
* براساس خلاصه گزارش تفریغ بودجه سال ۱۳۹۸ کل کشور منتشره توسط دیوان محاسبات کشور، ضریب تخصیص اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در سال ۱۳۹۸ معادل ۵۵/۶ درصد بوده است. بنابراین میزان تخصیص اعتبار پروژه‌ها در سال یاد شده براساس این ضریب برآورد شده است.

۲-۱-۲. بررسی طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان کرمانشاه برحسب فصل

طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان کرمانشاه، در قالب ۳۳ فصل مختلف تعریف شده‌اند که از آن میان، ۱۶ فصل، مهم‌ترین فصول عمرانی استان محسوب می‌شوند و حدود ۹۲/۱ درصد پروژه‌های عمرانی استان معادل ۲۱۰۷ پروژه را به خود اختصاص داده‌اند و سهم ۱۷ فصل دیگر حدود ۷/۹ درصد است. شایان ذکر است، حدود ۴۰ درصد پروژه‌های استان صرفاً در قالب ۳ فصل شامل فصول «توسعه و خدمات شهری، روستایی و عشایری»، «کشاورزی و منابع طبیعی» و «دین و مذهب» تعریف شده‌اند:

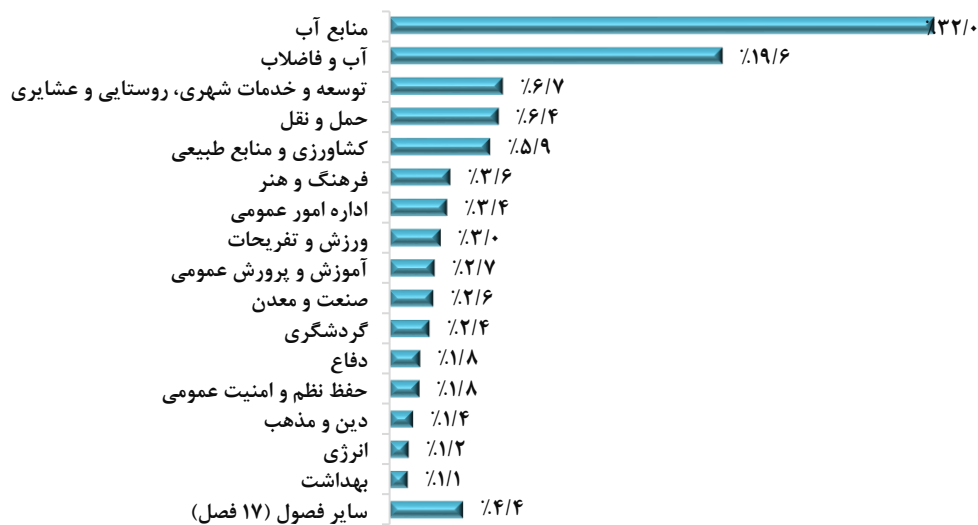
نمودار ۸. تعداد پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای برحسب فصول مختلف در استان کرمانشاه

مأخذ: همان.

در نمودار زیر، سهم فصول مختلف از کل اعتبارات تخصیص‌یافته به پروژه‌های عمرانی استان کرمانشاه نشان داده شده است. در این زمینه مشاهده می‌شود ۲ فصل «منابع آب» و «آب و فاضلاب» که به ترتیب شامل ۶۹ و ۱۹۸ پروژه (مجموعاً ۱۱/۷ درصد کل پروژه‌ها) می‌شوند در مجموع ۵۱/۶ درصد از کل اعتبارات تخصیص‌یافته به پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان را به خود اختصاص داده‌اند. همچنین ۱۴ فصل مهم دیگر که دربرگیرنده ۸۰/۴ درصد از پروژه‌های عمرانی استان هستند، ۴۴/۱ درصد از اعتبارات تخصیص‌یافته استان سهم داشته‌اند و سهم سایر فصول (۱۷ فصل) تنها حدود ۴/۴ درصد بوده است:

نمودار ۹. سهم فصول مختلف از اعتبارات تخصیص یافته به پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در استان کرمانشاه

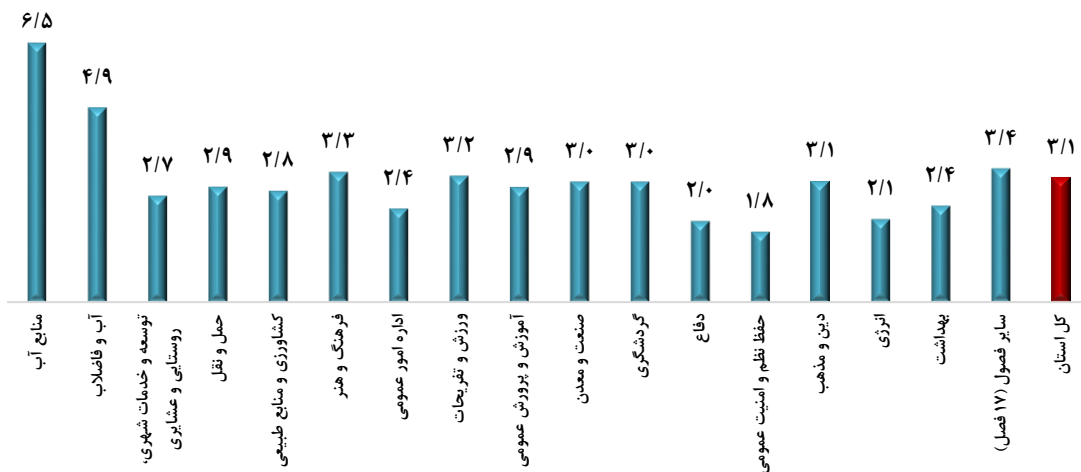

مأخذ: همان.

در نمودار زیر نیز عمر متوسط پروژه‌های عمرانی مربوط به هریک از فصول مختلف در استان کرمانشاه در سال ۱۳۹۸ نشان داده شده است:

نمودار ۱۰. عمر متوسط پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان کرمانشاه

برحسب فصول مختلف در سال ۱۳۹۸ (سال)

مأخذ: همان.

با توجه به اطلاعات ارائه شده در نمودار فوق، متوسط طول عمر کل پروژه‌های عمرانی استان در سال ۱۳۹۸ معادل ۳/۱ سال است. فصول «منابع آب» و «آب و فاضلاب» که بیشترین سهم از اعتبارات تخصیص یافته استان را به خود اختصاص داده‌اند، به ترتیب با میانگین طول عمر ۶/۵ و ۴/۹ سال، بیشترین میزان متوسط عمر پروژه‌ها را نیز دارند. در جدول زیر، خلاصه‌ای از وضعیت تخصیص اعتبار به پروژه‌های عمرانی استان کرمانشاه برحسب فصول مختلف ارائه شده است:

جدول ۵. خلاصه وضعیت تخصیص اعتبار به پروژه‌های عمرانی استان کرمانشاه برحسب فصل (میلیون ریال/ درصد)

عنوان فصل	عملکرد اعتبارات تا سال ۱۳۹۷	مصوب ۱۳۹۸	برآورد عملکرد سال ۱۳۹۸*	مجموع اعتبارات اختصاص یافته	برآورد سال‌های بعد	کل اعتبار پروژه	درصد تخصیص اعتبار
فصل منابع آب	۷.۵۰۹.۳۶۵	۳.۰۲۹.۲۷۳	۱.۶۸۴.۲۷۶	۹.۱۹۳.۶۴۱	۴.۹۳۰.۱۶۵	۱۵.۴۶۸.۸۰۳	۵۹/۴
فصل آب و فاضلاب	۴.۴۳۴.۰۳۸	۲.۱۴۰.۵۸۲	۱.۱۹۰.۱۶۴	۵.۶۲۴.۲۰۲	۱۴.۰۱۱.۹۷۲	۲۰.۵۸۶.۵۹۲	۲۷/۳
فصل توسعه و خدمات شهری، روستایی و عشایری	۹۶۶.۲۴۷	۱.۷۲۰.۹۶۲	۹۵۶.۸۵۵	۱.۹۲۳.۱۰۱	۱۸۰.۸۲۵	۲.۸۶۸.۰۳۴	۶۷/۱
فصل حمل‌ونقل	۱.۱۳۰.۵۶۰	۱.۲۹۱.۸۳۳	۷۱۸.۲۵۹	۱.۸۴۸.۸۲۰	۳.۶۵۳.۸۹۳	۶.۰۷۶.۲۸۷	۳۰/۴
فصل کشاورزی و منابع طبیعی	۸۵۵.۷۳۵	۱.۵۲۷.۰۷۹	۸۴۹.۰۵۶	۱.۷۰۴.۷۹۱	۸۰۹.۳۲۳	۳.۱۹۲.۱۳۷	۵۳/۴
فصل فرهنگ و هنر	۷۵۰.۵۸۹	۵۱۳.۶۳۴	۲۸۵.۵۸۱	۱.۰۳۶.۱۷۰	۱۴۲.۹۱۰	۱.۴۰۷.۱۳۳	۷۳/۶
فصل اداره امور عمومی	۵۴۵.۰۲۳	۷۷۹.۱۰۵	۴۳۳.۱۸۲	۹۷۸.۲۰۶	۴۹۸.۷۵۶	۱.۸۲۲.۸۸۴	۵۳/۷
فصل ورزش و تفریحات	۵۶۹.۴۲۷	۵۴۰.۴۰۷	۳۰۰.۴۶۶	۸۶۹.۸۹۴	۳۰۴.۲۴۱	۱.۴۱۴.۰۷۵	۶۱/۵
فصل آموزش و پرورش عمومی	۵۵۴.۰۰۳	۳۸۸.۴۹۷	۲۱۶.۰۰۴	۷۷۰.۰۰۷	۱۷۶.۹۳۰	۱.۱۱۹.۴۳۰	۶۸/۸
فصل صنعت و معدن	۵۳۴.۹۵۲	۳۸۲.۹۱۹	۲۱۲.۹۰۳	۷۴۷.۸۵۵	۸۳۶.۷۴۱	۱.۷۵۴.۶۱۲	۴۲/۶
فصل گردشگری	۴۳۶.۸۸۸	۴۴۶.۰۵۲	۲۴۸.۰۰۵	۶۸۴.۸۹۳	۰	۸۸۲.۹۴۰	۷۷/۶
فصل دفاع	۲۸۷.۵۴۹	۴۳۰.۹۳۶	۲۲۹.۶۰۰	۵۲۷.۱۴۹	۰	۷۱۸.۴۸۵	۷۳/۴
فصل حفظ نظم و امنیت عمومی	۲۱۷.۰۳۵	۵۳۲.۰۲۰	۲۹۵.۸۰۳	۵۱۲.۸۳۸	۱.۹۸۰	۷۵۱.۰۳۵	۶۸/۳
فصل دین و مذهب	۲۲۸.۰۷۹	۳۲۰.۴۹۰	۱۷۸.۱۹۲	۴۰۶.۲۷۲	۰	۵۴۸.۵۶۹	۷۴/۱
فصل انرژی	۱۷۳.۹۲۱	۲۸۲.۹۸۹	۱۵۷.۳۴۲	۳۳۱.۲۶۳	۱۸۴.۶۷۱	۶۴۱.۵۸۱	۵۱/۶
فصل بهداشت	۱۵۳.۸۱۵	۲۸۵.۸۶۸	۱۵۸.۹۴۳	۳۱۲.۷۵۸	۶۵.۸۳۷	۵۰۵.۵۲۰	۶۱/۹
فصل بازرگانی	۹۶.۸۷۸	۲۱۱.۰۳۴	۱۱۷.۳۳۵	۲۱۴.۲۱۳	۳۳۹.۲۵۴	۶۴۷.۱۶۶	۳۳/۱
فصل میراث فرهنگی	۱۳۸.۹۳۴	۱۲۱.۷۵۴	۶۷.۶۹۵	۲۰۶.۶۲۹	۰	۲۶۰.۶۸۸	۷۹/۳
فصل درمان	۵.۲۰۰	۲۷۹.۸۹۱	۱۵۵.۶۱۹	۱۶۰.۸۱۹	۷۵.۰۰۰	۳۶۰.۰۹۱	۴۴/۷
فصل حمایتی	۱۲۱.۳۶۸	۶۸.۰۱۵	۳۷.۸۱۶	۱۵۹.۱۸۴	۳۵.۹۹۷	۲۲۵.۳۸۰	۷۰/۶
فصل اداره امور قضایی	۹۸.۰۱۳	۷۶.۱۲۳	۴۲.۳۲۴	۱۴۰.۳۳۸	۶۳.۰۰۰	۲۳۷.۱۳۶	۵۹/۲
فصل آموزش عالی	۱۳.۷۱۶	۱۱۰.۵۳۰	۶۱.۴۵۵	۷۵.۱۷۱	۱۲.۷۸۰	۱۳۷.۰۲۶	۵۴/۹
فصل آموزش فنی‌وحرفه‌ای و مهارت‌آموزی	۲۳.۸۷۱	۷۴.۳۰۰	۴۱.۳۱۱	۶۵.۱۸۱	۱۷۴.۰۰۰	۲۷۲.۱۷۱	۲۳/۹
فصل صنایع دستی	۱۶.۸۴۲	۵۷.۲۹۱	۳۱.۸۵۴	۴۸.۶۹۶	۹.۶۷۷	۸۳.۸۱۰	۵۸/۱
فصل حفاظت از گونه‌های زیستی	۳۰.۰۷۱	۲۳.۰۰۰	۱۲.۷۸۸	۴۲.۸۵۹	۳۱.۷۵۰	۸۴.۸۲۱	۵۰/۵
فصل کاهش آلودگی	۲.۱۰۰	۴۳.۴۰۰	۲۴.۱۳۰	۲۶.۲۳۰	۰	۴۵.۵۰۰	۵۷/۶
فصل پژوهش‌های توسعه‌ای	۲۳.۳۴۳	۴.۳۵۰	۲.۴۱۹	۲۵.۷۶۲	۰	۲۷.۶۹۳	۹۳/۰
فصل رسانه	۵.۳۳۱	۲۷.۷۵۰	۱۵.۴۲۹	۲۰.۷۶۰	۰	۳۳.۰۸۱	۶۲/۸
فصل امداد و نجات	۱۳.۹۱۰	۸.۹۹۰	۴.۹۹۸	۱۸.۹۰۸	۱۵.۵۰۰	۳۸.۴۰۰	۴۹/۲
فصل تحقیق و توسعه در امور خدمات عمومی	۶.۰۰۰	۱۸.۰۵۰	۱۰.۰۳۶	۱۶.۰۳۶	۰	۲۴.۰۵۰	۶۶/۷
فصل تحقیق و توسعه در امور اقتصادی	۱۳.۴۸۸	۱۰.۹۰۰	۶۰۶	۱۴.۰۹۴	۰	۱۴.۵۷۸	۹۶/۷
فصل توانبخشی	۵.۱۶۵	۱۱.۱۰۰	۶.۱۷۲	۱۱.۳۳۷	۰	۱۶.۲۶۵	۶۹/۷
فصل تحقیق و توسعه در امور مسکن، عمران شهری و روستایی	۲.۲۶۵	۲.۹۱۰	۱.۶۱۸	۳.۸۸۳	۷۹۰	۵.۹۶۵	۶۵/۱
کل استان	۱۹.۹۶۳.۷۲۲	۱۵.۷۵۲.۲۲۴	۸.۷۵۸.۳۳۷	۲۸.۷۲۱.۹۵۹	۲۶.۵۵۵.۹۹۳	۶۲.۲۷۱.۹۳۹	۴۶/۱

مأخذ: همان.

* براساس خلاصه گزارش تفریغ بودجه سال ۱۳۹۸ کل کشور منتشره توسط دیوان محاسبات کشور، ضریب تخصیص اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در سال ۱۳۹۸ معادل ۵۵/۶ درصد بوده است. بنابراین میزان تخصیص اعتبار پروژه‌ها در سال یاد شده براساس این ضریب برآورد شده است.

براساس اطلاعات مندرج در جدول فوق، نسبت تخصیص اعتبار فصل «منابع آب» که به‌تنهایی ۳۲ درصد کل اعتبارات تخصیص‌یافته به پروژه‌های عمرانی استان کرمانشاه را به‌خود اختصاص داده، معادل ۵۹/۴ درصد است و هنوز بیش از ۴۰ درصد از اعتبارات مورد نیاز پروژه‌های عمرانی فصل یادشده تخصیص داده نشده است. همچنین از میان ۱۵ فصل مهم دیگر استان، وضعیت تخصیص اعتبار ۳ فصل شامل «آب و فاضلاب»، «حمل‌ونقل» و «صنعت و معدن» چندان مساعد نبوده و درصد تخصیص اعتبار آنها، به‌ترتیب ۲۷/۳ درصد، ۳۰/۴ درصد و ۴۲/۶ درصد است. از سوی دیگر، ۴ فصل «دفاع»، «فرهنگ و هنر»، «دین و مذهب» و «گردشگری» از وضعیت مساعدتری برخوردارند و بیش از ۷۰ درصد از اعتبارات مورد نیاز آنها، تخصیص داده شده است.

شایان ذکر است، ۲ فصل «پژوهش‌های توسعه‌ای» و «تحقیق و توسعه در امور اقتصادی» که با برخورداری از نسبت تخصیص اعتبار بیش از ۹۰ درصد، از وضعیت بسیار مناسبی نسبت به سایر فصول برخوردارند، در استان کرمانشاه فصول چندان بااهمیتی محسوب نمی‌شوند و در مجموع ۵ پروژه از ۲۲۸۸ پروژه عمرانی استان را به‌خود اختصاص داده‌اند.

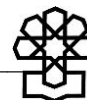
۳-۱-۲. بررسی طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان کرمانشاه برحسب برنامه

طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان کرمانشاه، در قالب ۸۰ برنامه مختلف، تعریف شده‌اند. در این میان، ۱۳ برنامه، دربرگیرنده ۹۰۴ پروژه عمرانی استان هستند و در مجموع ۷۳/۷ درصد از اعتبارات عمرانی تخصیص‌یافته استان را به‌خود اختصاص داده‌اند. به‌این‌ترتیب، ۶۷ برنامه دیگر استان، ضمن شامل شدن ۱۳۸۴ پروژه عمرانی، صرفاً ۲۶/۳ درصد از اعتبارات عمرانی تخصیص‌یافته استان سهم داشته‌اند. در این خصوص، تعداد پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان کرمانشاه برحسب برنامه‌های مختلف، در نمودار زیر نشان داده شده است:

نمودار ۱۱. تعداد پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای برحسب برنامه‌های مختلف در استان کرمانشاه

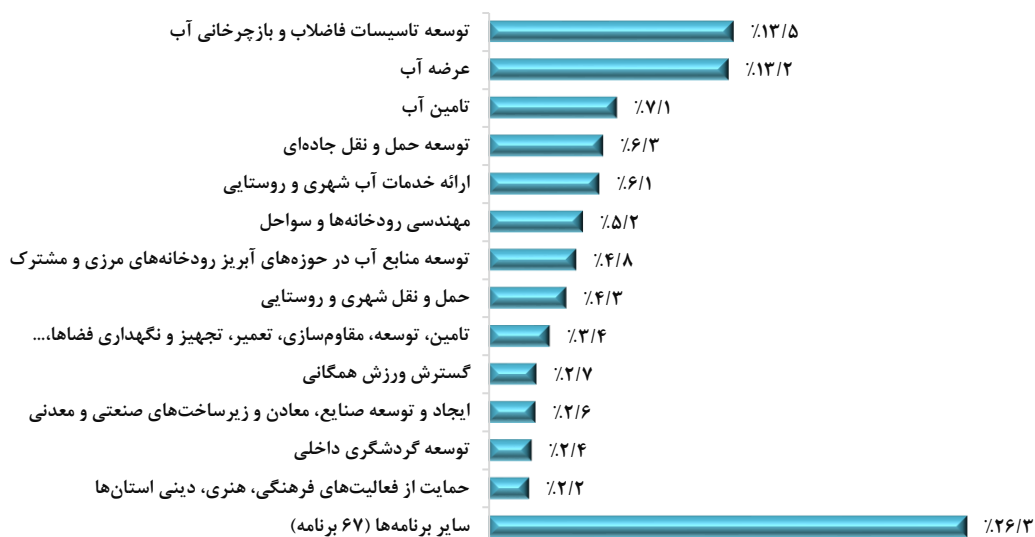
مأخذ: همان.

بررسی داده‌های مربوط به طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان کرمانشاه حاکی از آن است که در میان ۸۰ برنامه عمرانی استان، برنامه «اطلاع‌رسانی و تبلیغات دینی رسانه‌ای» با برخورداری از ۲۲۰ پروژه عمرانی استان، مهم‌ترین برنامه از منظر تعداد پروژه محسوب می‌شود. لیکن این برنامه به دلیل دارا بودن سهم اندک از اعتبارات تخصیص‌یافته، در گروه «سایر برنامه‌ها (۶۷ برنامه)» قرار گرفته است. پس از برنامه یادشده، برنامه‌های «توسعه حمل‌ونقل جاده‌ای» و «ارائه خدمات آب شهری و روستایی» به ترتیب با ۱۸۵ و ۱۶۸ پروژه، بیشترین سهم را از تعداد پروژه‌های استان دارند.

همچنین در نمودار زیر، سهم برنامه‌های مختلف از کل اعتبارات تخصیص‌یافته به پروژه‌های عمرانی استان کرمانشاه نشان داده شده است. در این زمینه مشاهده می‌شود ۱۳/۵ درصد از اعتبارات عمرانی تخصیص‌یافته استان به برنامه «توسعه تأسیسات فاضلاب و بازچرخانی آب» اختصاص داده شده است. از این منظر برنامه‌های «عرضه آب» و «تامین آب» به ترتیب با سهم ۱۳/۲ و ۷/۱ درصد از اعتبارات عمرانی تخصیص‌یافته استان، در رتبه‌های دوم و سوم قرار گرفته‌اند:

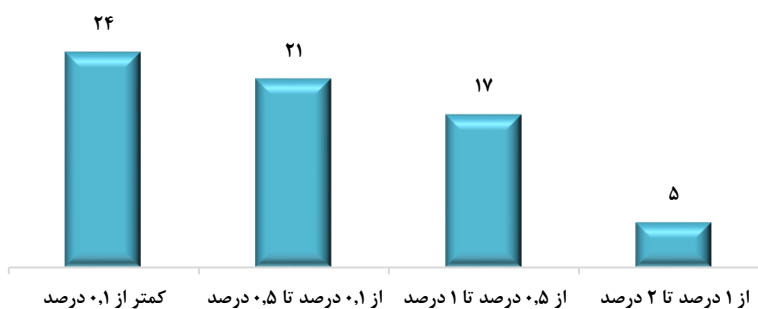
نمودار ۱۲. سهم برنامه‌های مختلف از اعتبارات تخصیص یافته به پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در استان کرمانشاه

مأخذ: همان.

شایان ذکر است در میان ۶۷ برنامه استان که براساس اطلاعات مندرج در نمودار فوق، مجموعاً ۲۶/۳ درصد از اعتبارات تخصیص یافته استان سهم داشته‌اند، سهم ۲۴ برنامه بسیار ناچیز و کمتر از ۱/۱ درصد بوده است. ۲۱ برنامه، بین ۱/۱ درصد تا ۵/۵ درصد سهم داشته و ۱۷ برنامه نیز بین ۵/۵ تا ۱ درصد سهم داشته‌اند. درنهایت، سهم ۵ برنامه از ۶۷ برنامه یاد شده بین ۱ تا ۲ درصد بوده است:

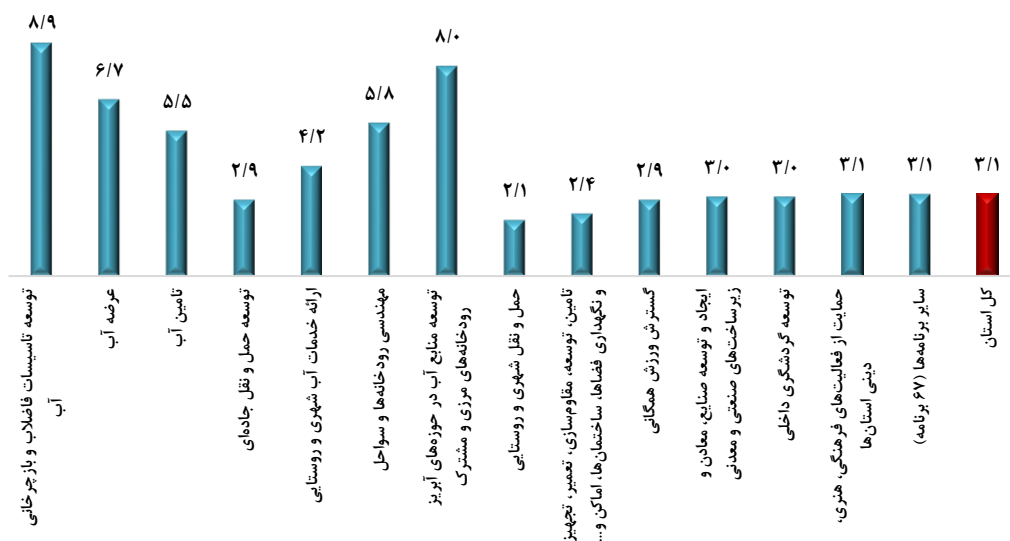
نمودار ۱۳. بررسی وضعیت سهم ۶۷ برنامه کم‌اهمیت استان کرمانشاه
از کل اعتبارات تخصیص یافته استان (تعداد برنامه)

مأخذ: همان.

در نمودار زیر، عمر متوسط پروژه‌های عمرانی مربوط به هریک از برنامه‌های مختلف در استان کرمانشاه، در سال ۱۳۹۸ نشان داده شده است:

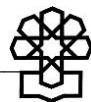
نمودار ۱۴. عمر متوسط پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان کرمانشاه
برحسب برنامه‌های مختلف در سال ۱۳۹۸ (سال)

مأخذ: همان.

با توجه به اطلاعات ارائه شده در نمودار فوق، ملاحظه می‌شود برنامه‌های «توسعه تأسیسات فاضلاب و بازچرخانی آب»، «توسعه منابع آب در حوزه‌های آبریز رودخانه‌های مرزی و مشترک» و «عرضه آب»، بیشترین متوسط طول عمر را در میان برنامه‌های عمرانی استان کرمانشاه دارند.

خلاصه وضعیت تخصیص اعتبار به پروژه‌های عمرانی استان کرمانشاه برحسب برنامه‌های مختلف، در پیوست

گزارش ارائه شده است. براساس اطلاعات مندرج در جدول پیوست، نسبت تخصیص اعتبار برنامه «توسعه تأسیسات فاضلاب و بازچرخانی آب» که به‌تنهایی ۱۳/۵ درصد کل اعتبارات تخصیص‌یافته به پروژه‌های عمرانی استان کرمانشاه را به‌خود اختصاص داده، معادل ۲۳/۷ درصد بوده و بنابراین بیش از ۷۵ درصد از اعتبارات مورد نیاز پروژه‌های عمرانی برنامه مذکور، تخصیص داده نشده است.

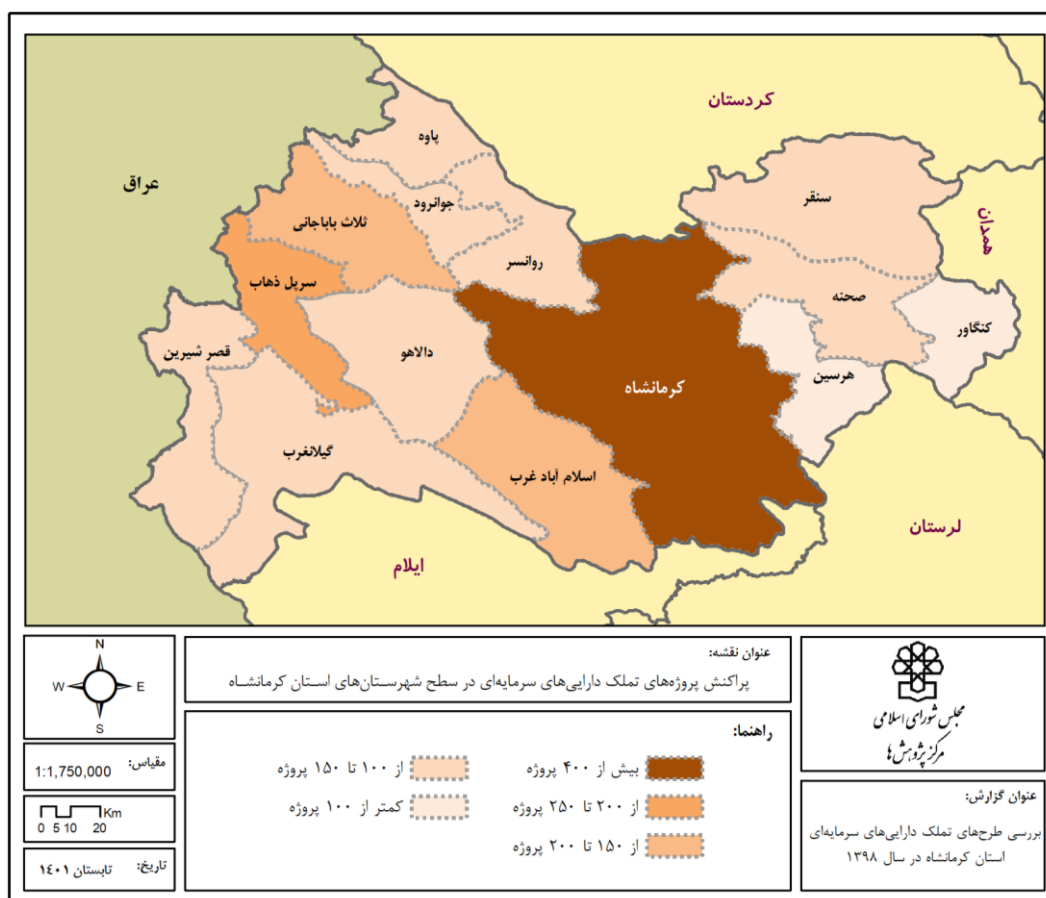
همچنین وضعیت تخصیص اعتبار ۱۲ برنامه مهم دیگر استان نیز بین ۳۰ تا ۹۵ درصد متغیر بوده و از میان آنها، برنامه‌های «توسعه منابع آب در حوزه‌های آبریز رودخانه‌های مرزی و مشترک»، «توسعه گردشگری داخلی»، «عرضه آب»، «حمایت از فعالیتهای فرهنگی، هنری، دینی استان‌ها» و «حمل‌ونقل شهری و روستایی» از نسبت تخصیص اعتبار بالای ۷۰ درصد برخوردارند.

شایان ذکر است، از میان ۱۱ برنامه‌ای که از منظر نسبت تخصیص اعتبار، از وضعیت نسبتاً مساعدی برخوردارند و بیش از ۸۰ درصد اعتبار مورد نیاز آنها تخصیص یافته است؛ به‌جز برنامه «توسعه منابع آب در حوزه‌های آبریز رودخانه‌های مرزی و مشترک»، سایر برنامه‌ها شامل «پژوهش‌های کاربردی»، «توسعه فن‌آفرینی»، «اقدامات تأمینی و مدیریت بحران»، «پیشگیری از سوء مصرف مواد مخدر و روانگردان»، «تأمین، توسعه، مقاوم‌سازی، تعمیر، تجهیز و نگهداری فضاها، ساختمان‌ها، اماکن و ماشین‌آلات»، «ارائه خدمات هواشناسی و اقلیم‌شناسی»، «آموزش دوره اول متوسطه»، «آموزش استثنایی»، «حمایت از حوزه‌های علمیه و مدارس علوم دینی» و «توسعه حمل‌ونقل هوایی»، در استان کرمانشاه چندان بااهمیت محسوب نمی‌شوند. درواقع، ضمن آنکه صرفاً ۶۷ پروژه از ۲۲۸۸ پروژه عمرانی استان را شامل می‌شوند، مجموع اعتبار پیش‌بینی شده برای آنها ۱ درصد از کل اعتبار پیش‌بینی شده برای پروژه‌های عمرانی استان کرمانشاه را تشکیل می‌دهد.

۲-۲. بررسی جغرافیایی طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان کرمانشاه در سطح شهرستان‌های استان

استان کرمانشاه ۱۴ شهرستان دارد و پروژه‌های عمرانی استان در سطح این شهرستان‌ها پراکنده شده‌اند. در نقشه زیر، توزیع جغرافیایی پروژه‌های استان در سطح شهرستان‌ها نشان داده شده است:

نقشه ۱. پراکنش پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در سطح شهرستان‌های استان کرمانشاه

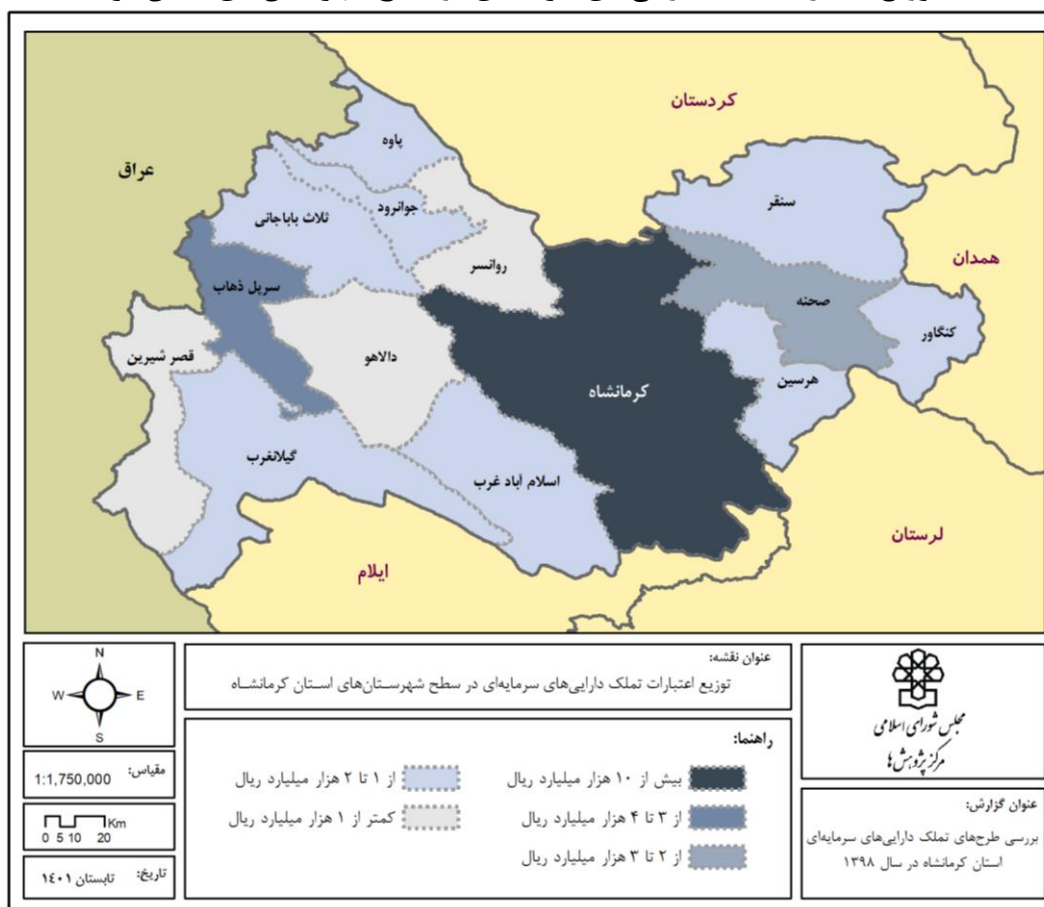

مأخذ: ترسیم شده براساس قوانین بودجه سنواتی کل کشور و مستند طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان‌ها در سال ۱۳۹۸.

شایان ذکر است، از میان ۲۲۸۸ پروژه استان، ۵۰ پروژه به صورت بین‌شهرستانی هستند که به دلیل اجرای آنها در سطح بیش از یک شهرستان، تحت عنوان پروژه‌های «سطح استان» نامیده شده‌اند و در ترسیم نقشه‌های این بخش از مطالعه لحاظ نشده‌اند. به‌رحال، از منظر توزیع جغرافیایی پروژه‌ها، در استان کرمانشاه، بیشترین تعداد پروژه در شهرستان «کرمانشاه» تعریف شده است و شهرستان‌های «سرپل ذهاب»، «ثلاث باباجانی» و «اسلام‌آباد غرب»، با اختلافی قابل توجه نسبت به شهرستان یادشده، در رتبه‌های بعدی قرار دارند.

در نقشه زیر، میزان توزیع اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در سطح شهرستان‌های استان نشان داده شده است. به‌این ترتیب ملاحظه می‌شود شهرستان «کرمانشاه» با اختلاف بسیار زیاد نسبت به سایر شهرستان‌های استان، بخش قابل توجهی از اعتبارات تخصیص‌یافته استان را به‌خود اختصاص داده است. از این منظر، شهرستان‌های «سرپل ذهاب» و «صحنه» در رتبه‌های بعدی جای گرفته‌اند. شایان ذکر است، به‌جز شهرستان «کرمانشاه»، اختلاف سایر شهرستان‌ها با یکدیگر از منظر سهم از اعتبارات تخصیص‌یافته، چندان زیاد نیست. این موضوع در رنگ‌بندی نقشه زیر نیز قابل مشاهده است زیرا اعتبار تخصیص داده شده به شهرستان «کرمانشاه» بیش از ۳ برابر متوسط اعتبار تخصیص یافته به گروه دوم شهرستان‌هاست که در طبقه بعدی قرار گرفته‌اند (شهرستان «سرپل ذهاب»).

نقشه ۲. توزیع اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در سطح شهرستان‌های استان کرمانشاه

مأخذ: همان.

همچنین در جدول زیر، وضعیت پروژه‌های عمرانی استان به تفکیک شهرستان‌ها گزارش شده است. بر این اساس، درصد تخصیص اعتبار پروژه‌ها که به‌نوعی بیانگر میزان پیشرفت فیزیکی آنها نیز می‌باشد،^۱ در سطح شهرستان‌های استان بین ۳۶ تا ۷۲ درصد است. در این خصوص، پس از پروژه‌های «سطح استان» با ۳۶/۲ درصد تخصیص اعتبار، پروژه‌های شهرستان‌های «کرمانشاه»، «ثلاث باباجانی» و «صحنه» به‌ترتیب با ۳۸ درصد، ۳۸/۸ درصد و ۴۰/۲ درصد تخصیص اعتبار، کمترین میزان درصد تخصیص اعتبار را در میان شهرستان‌های استان داشته‌اند. از سوی دیگر، شهرستان‌های «کنگاور»، «پاوه»، «سرپل ذهاب»، «هرسین» و «قصر شیرین» به‌ترتیب با ۷۱/۹ درصد، ۶۷/۳ درصد، ۶۴/۴ درصد، ۶۱ درصد و ۶۰/۹ درصد تخصیص اعتبار، شهرستان‌هایی هستند که بیشترین میزان درصد تخصیص اعتبار را داشته‌اند:

۱. شایان توجه است، ارائه گزارش پیشرفت فیزیکی پروژه‌های عمرانی توسط سازمان برنامه و بودجه کشور از سال ۱۳۹۲ متوقف شده است.

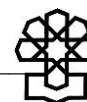
جدول ۶. خلاصه وضعیت پروژه‌های عمرانی استان کرمانشاه به تفکیک شهرستان‌ها (میلیون ریال / درصد)

شهرستان	تعداد پروژه	مجموع اعتبارات اختصاص یافته به پروژه‌ها	برآورد اعتبار سال‌های بعد پروژه‌ها	کل اعتبار پروژه‌ها	درصد تخصیص اعتبار پروژه‌ها
اسلام‌آباد غرب	۱۵۸	۱.۰۹۴.۱۵۸	۷۰۵.۰۶۵	۲.۱۲۹.۴۳۳	۵۱/۴
پاوه	۱۴۷	۱.۲۴۹.۳۹۴	۳۰۹.۶۴۱	۱.۸۵۷.۵۹۲	۶۷/۳
ثلاث باباجانی	۱۸۷	۱.۲۶۸.۵۴۹	۱.۶۳۲.۲۱۵	۳.۲۷۲.۵۲۱	۳۸/۸
جوانرود	۱۳۷	۱.۰۲۷.۵۳۰	۵۸۲.۶۰۵	۱.۸۸۰.۷۳۷	۵۴/۶
دالاهو	۱۲۵	۸۳۵.۲۳۷	۴۹۲.۲۹۷	۱.۶۳۶.۶۸۰	۵۱/۰
روانسر	۱۰۶	۵۹۸.۹۴۱	۳۱۴.۰۳۱	۱.۰۷۳.۴۰۵	۵۵/۸
سرپل ذهاب	۲۰۹	۳.۲۷۸.۴۳۸	۱.۱۰۰.۹۸۹	۵.۰۹۴.۲۱۰	۶۴/۴
سنقر	۱۲۹	۱.۱۰۴.۶۵۸	۵۲۸.۹۲۳	۱.۹۲۳.۹۵۸	۵۷/۴
صحنه	۱۱۲	۲.۰۱۳.۹۱۶	۲.۵۲۸.۳۱۰	۵.۰۰۵.۳۳۲	۴۰/۲
قصر شیرین	۱۳۲	۶۸۵.۳۱۱	۲۰۴.۸۲۸	۱.۱۲۵.۲۶۵	۶۰/۹
کرمانشاه	۴۶۸	۱۰.۱۸۵.۴۳۲	۱۴.۴۰۲.۷۱۱	۲۶.۷۸۴.۱۴۰	۲۸/۰
کنگاور	۱۰۰	۱.۷۰۲.۲۰۵	۳۰۸.۰۲۳	۲.۳۶۷.۳۴۱	۷۱/۹
گیلانغرب	۱۳۲	۱.۰۲۸.۷۶۹	۶۷۰.۷۳۲	۱.۹۶۳.۰۷۸	۵۲/۹
هرسین	۹۶	۱.۰۰۸.۴۹۵	۳۹۵.۵۳۴	۱.۶۵۳.۶۴۸	۶۱/۰
سطح استان (بین شهرستانی)	۵۰	۱.۶۳۰.۹۲۶	۲.۳۸۰.۰۸۸	۴.۵۰۴.۵۹۹	۳۶/۲
کل استان	۲.۲۸۸	۲۸.۷۲۱.۹۵۹	۲۶.۵۵۵.۹۹۳	۶۲.۲۷۱.۹۳۹	۴۶/۱

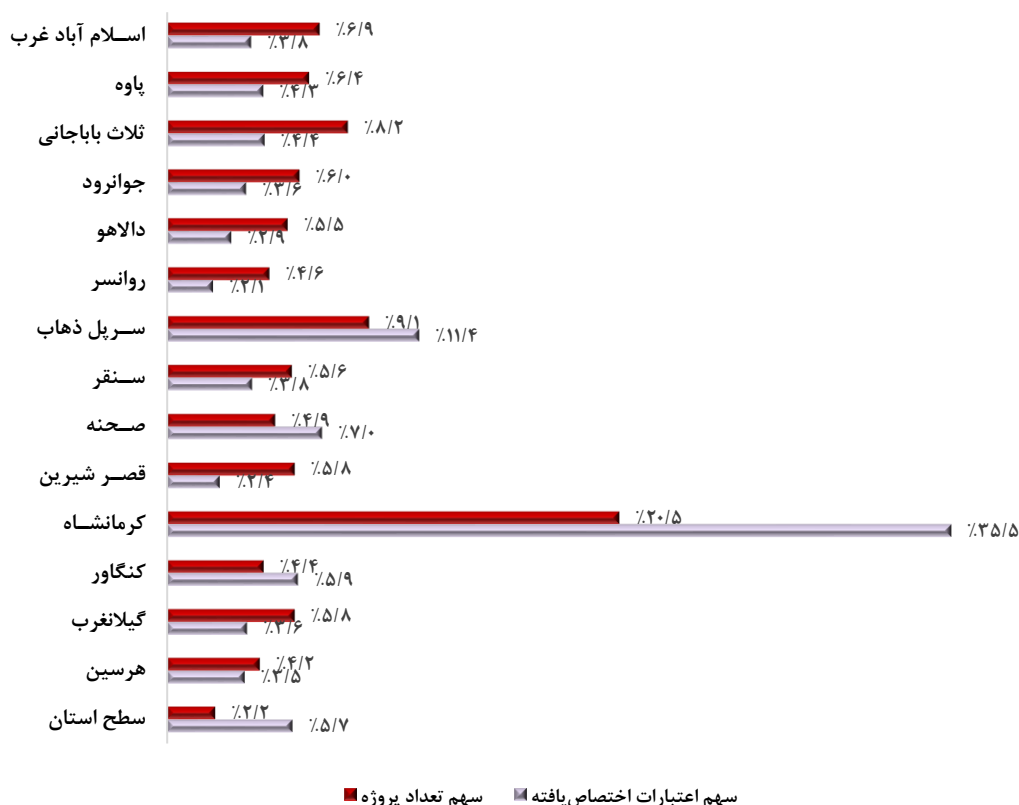
مأخذ: محاسبات تحقیق براساس قوانین بودجه سنواتی کل کشور و مستند طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان‌ها در سال ۱۳۹۸.

شایان ذکر است، متوسط درصد تخصیص اعتبار پروژه‌های عمرانی شهرستان‌های استان کرمانشاه چندان قابل توجه نیست و همان‌گونه که قبلاً مورد اشاره قرار گرفته، این نسبت در سطح کل استان معادل ۴۶/۱ درصد است که این موضوع از تخصیص ریالی نسبتاً پایین و احتمالاً پیشرفت نه‌چندان مطلوب پروژه‌های یاد شده در سطح شهرستان‌های استان حکایت دارد.

به‌منظور تشریح بهتر وضعیت پروژه‌های عمرانی استان کرمانشاه در سطح شهرستان‌ها، در نمودار زیر سهم هریک از شهرستان‌های استان از تعداد پروژه‌ها و اعتبارات عمرانی تخصیص یافته کل استان نشان داده شده است. به‌این ترتیب، ملاحظه می‌شود ۳۵/۵ درصد از کل اعتبارات عمرانی تخصیص یافته استان به پروژه‌های شهرستان «کرمانشاه» تعلق یافته؛ این شهرستان ۲۰/۵ درصد از تعداد کل پروژه‌های عمرانی استان را به‌خود اختصاص داده است. پس از شهرستان یادشده، شهرستان «سرپل ذهاب» نیز با سهم ۱۱/۴ درصدی از اعتبارات عمرانی تخصیص یافته و سهم ۹/۱ درصدی از کل پروژه‌های استان در رتبه دوم قرار گرفته است. ازسوی دیگر، شهرستان «ثلاث باباجانی» با سهم ۸/۲ درصدی از تعداد پروژه‌های عمرانی استان صرفاً ۴/۴ درصد از منابع تخصیص یافته استان سهم داشته است:

نمودار ۱۵. سهم شهرستان‌های استان کرمانشاه از تعداد پروژه‌ها و اعتبارات تخصیص یافته استان

مأخذ: همان.

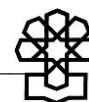
در جدول زیر، وضعیت درصد تخصیص اعتبار پروژه‌های عمرانی شهرستان‌های استان کرمانشاه نشان داده شده است. همان‌گونه که در جدول مشخص است، از ۱۸۸ پروژه عمرانی با درصد تخصیص اعتبار کمتر از ۲۰ درصد، ۳۲ پروژه مربوط به شهرستان «کرمانشاه»، ۲۹ پروژه مربوط به شهرستان «ثلاث باباجانی» و ۱۷ پروژه مربوط به شهرستان «اسلام‌آباد غرب» است. از سوی دیگر، در میان ۴۶۲ پروژه با درصد تخصیص بیش از ۸۰ درصد، بیشترین پروژه‌ها مربوط به شهرستان‌های «کرمانشاه»، «سرپل ذهاب» و «ثلاث باباجانی» بوده است:

جدول ۷. تعداد پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای شهرستان‌های استان کرمانشاه برحسب درصد تخصیص اعتبار پروژه‌ها

درصد تخصیص اعتبار پروژه‌ها					تعداد پروژه	شهرستان
کمتر از ۲۰ درصد	بین ۲۰ تا ۴۰ درصد	بین ۴۰ تا ۶۰ درصد	بین ۶۰ تا ۸۰ درصد	۸۰ درصد و بیشتر		
۱۷	۲۲	۵۳	۳۵	۳۱	۱۵۸	اسلام‌آباد غرب
۱۲	۱۵	۵۴	۳۳	۳۳	۱۴۷	پاوه
۲۹	۲۹	۵۱	۳۶	۴۲	۱۸۷	ثلاث باباجانی
۹	۱۷	۵۶	۲۹	۲۶	۱۳۷	جوانرود
۱۰	۱۸	۴۱	۲۹	۲۷	۱۲۵	دالاهو
۱۰	۱۶	۳۶	۲۳	۲۱	۱۰۶	روانسر
۱۵	۱۹	۸۱	۴۷	۴۷	۲۰۹	سرپل ذهاب
۱۳	۱۲	۴۸	۲۷	۲۹	۱۲۹	سنقر
۹	۱۴	۳۶	۳۰	۲۳	۱۱۲	صحنه
۷	۱۳	۵۹	۲۵	۲۸	۱۳۲	قصر شیرین
۳۲	۲۵	۲۲۴	۱۰۸	۷۹	۴۶۸	کرمانشاه
۶	۱۶	۳۷	۲۳	۱۸	۱۰۰	کنگاور
۱۰	۱۴	۴۵	۳۱	۳۲	۱۳۲	گیلانغرب
۷	۱۳	۴۱	۱۵	۲۰	۹۶	هرسین
۲	۴	۳۳	۵	۶	۵۰	سطح استان
۱۸۸	۲۴۷	۸۹۵	۴۹۶	۴۶۲	۲۰۲۸۸	کل استان

مأخذ: همان.

در جدول زیر، وضعیت عمر پروژه‌های عمرانی شهرستان‌های استان، بررسی شده است. براساس اطلاعات مندرج در این جدول، بیشترین تعداد پروژه‌های با عمر کمتر از ۵ سال، مربوط به شهرستان‌های «کرمانشاه»، «سرپل ذهاب» و «ثلاث باباجانی» است. همچنین ۷ پروژه با عمر بیشتر از ۲۰ سال استان مربوط به پروژه‌های «سطح استان» (۲ پروژه) و شهرستان‌های «اسلام‌آباد غرب»، «پاوه»، «ثلاث باباجانی»، «قصر شیرین» و «کرمانشاه» (هرکدام ۱ پروژه) می‌باشد:

جدول ۸. تعداد پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای شهرستان‌های استان کرمانشاه برحسب عمر پروژه

شهرستان	تعداد پروژه	عمر پروژه‌ها در سال ۱۳۹۸			
		کمتر از ۵ سال	۵ تا ۱۰ سال	۱۰ تا ۱۵ سال	۱۵ تا ۲۰ سال و بیشتر
اسلام‌آباد غرب	۱۵۸	۱۳۰	۱۶	۹	۱
پاوه	۱۴۷	۱۲۷	۱۳	۵	۱
ثلاث باباجانی	۱۸۷	۱۷۰	۹	۶	۱
جوانرود	۱۳۷	۱۱۷	۱۱	۷	۲
دالاهو	۱۲۵	۱۰۸	۱۱	۵	۱
روانسر	۱۰۶	۹۱	۱۰	۳	۲
سرپل ذهاب	۲۰۹	۱۹۳	۱۲	۴	۰
سنقر	۱۲۹	۱۰۹	۱۷	۲	۱
صحنه	۱۱۲	۹۱	۱۴	۶	۱
قصر شیرین	۱۳۲	۱۲۶	۱	۱	۱
کرمانشاه	۴۶۸	۳۵۲	۹۱	۲۱	۳
کنگاور	۱۰۰	۹۲	۴	۳	۱
گیلانغرب	۱۳۲	۱۰۸	۱۹	۴	۱
هرسین	۹۶	۸۲	۱۰	۳	۱
سطح استان	۵۰	۴۱	۴	۲	۲
کل استان	۲.۲۸۸	۱.۹۳۷	۲۴۲	۸۱	۲۱
					۷

مأخذ: همان.

۳-۲. ارزیابی طول عمر و درصد تخصیص اعتبار پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان کرمانشاه^۱

یکی از معضلات پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در کشور، طولانی شدن عمر پروژه‌ها و عدم حصول نتایج مورد انتظار از طرح‌های عمرانی در یک بازه زمانی منطقی، علی‌رغم صرف منابع قابل توجه است. مدت زمان طولانی اجرای برخی طرح‌های عمرانی، علاوه بر هدردهی منابع سرمایه‌ای کشور، آثاری بر میزان برنامه‌پذیری فرایند توسعه اقتصادی کشور بر جای خواهد گذاشت. به عبارت دیگر، طولانی شدن عمر پروژه‌های عمرانی یک استان بدین معناست که بخشی از برنامه‌های عمران و توسعه استان بر موضوعاتی متمرکز است که سال‌ها پیش برنامه‌ریزی شده‌اند. بنابراین نوعی وابستگی به مسیر طی شده در تخصیص منابع مالی مشاهده می‌شود و بخش قابل ملاحظه‌ای از منابع عمرانی استان، بدون توجه به اصول و مبانی آمایش سرزمین و نیازها و مقتضیات روز استان، صرف پروژه‌هایی می‌شود که گاه بیش از یک دهه پیش برنامه‌ریزی و آغاز شده‌اند.

از این رو، در بررسی و تحلیل طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای هر استان، ارزیابی عمر طرح‌ها متناسب با درصد تخصیص اعتبار مورد نیاز طرح، به منظور ایجاد «مبنای مناسبی برای تصمیم‌گیری» در خصوص طرح‌های یاد شده حائز اهمیت است. بنابراین، در این بخش از گزارش، پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان کرمانشاه در قالب یک تحلیل دوبعدی مبتنی بر طول عمر و درصد تخصیص اعتبار، تجزیه و تحلیل می‌شوند. نتایج این ارزیابی می‌تواند حائز

۱. اگرچه بخشی از پروژه‌های مورد بررسی در طبقه طرح‌های مستمر قرار می‌گیرند، اما به نظر می‌رسد مستمر بودن طرح‌ها از ضرورت نظارت بر نحوه تخصیص منابع نخواهد کاست. بنابراین در این قسمت از مطالعه، همه پروژه‌ها اعم از مستمر و غیرمستمر مورد توجه و واکاوی قرار گرفته است.

بدیهی است همه تحلیل‌های ارائه شده در خصوص عمر پروژه از منظر بودجه است و با طول عمر سازه‌های عمرانی ارتباطی ندارد.

نکات با اهمیتی در خصوص اولویت‌بندی طرح‌های عمرانی استان و تصمیم‌گیری در خصوص آینده آنها باشد. در این راستا، با ارزیابی دوبعدی پروژه‌های عمرانی استان کرمانشاه، می‌توان این پروژه‌ها را در ۵ طبقه کلی جای داد که تصمیم‌گیری و نحوه عمل در خصوص پروژه‌های هر طبقه می‌تواند متفاوت باشد. ۵ طبقه یاد شده به ترتیب اولویت برای تصمیم‌گیری و اقدام بر مبنای تحلیل طول عمر - درصد تخصیص به شرح زیر است:

• **پروژه‌های با طول عمر زیاد (بیش از ۱۵ سال) و تخصیص اعتبار اندک (کمتر از ۴۰ درصد)**

این پروژه‌ها بیشترین اثر مخرب را بر فرایند برنامه‌ریزی توسعه دارند زیرا مدت زمان طولانی از آغاز اجرای آنها گذشته است و با توجه به پیشرفت اندک، نمی‌توان چشم‌انداز کوتاه‌مدتی برای اتمام آنها متصور بود. از این رو، پروژه‌های یاد شده در اولویت تصمیم‌گیری و تعیین تکلیف قرار دارند. در این راستا ضروری است ضمن نظارت و بررسی دقیق این گروه از پروژه‌ها و آسیب‌شناسی علل تأخیر، در خصوص توقف، اصلاح یا اتمام پروژه تصمیم‌گیری شود.

• **پروژه‌های با طول عمر متوسط و بیشتر (بیش از ۱۰ سال) و تخصیص اعتبار زیاد (بیش از ۸۰ درصد)**

پروژه‌های با طول عمر متوسط و بیشتر و تخصیص اعتبار بالا نیز با توجه به مدت طولانی فرایند اجرایی آنها در اولویت بعدی قرار دارند. در خصوص این پروژه‌ها به دلیل تخصیص بخش قابل توجهی از اعتبار مورد نیاز پروژه، گزینه توقف چندان مطرح نیست. از این رو، پیشنهاد می‌شود پس از نظارت و بررسی دقیق پروژه و آسیب‌شناسی علل تأخیر، در خصوص اتمام یا اصلاح پروژه در بازه زمانی بسیار کوتاه، تصمیم فوری اتخاذ شود.

• **پروژه‌های با طول عمر اندک (کمتر از ۱۰ سال) و تخصیص اعتبار زیاد (بیش از ۸۰ درصد)**

این گروه از پروژه‌ها در ظاهر از وضعیت مناسبی نسبت به سایر گروه‌ها برخوردارند زیرا در یک بازه زمانی اندک، بخش قابل توجهی از اعتبار مورد نیاز آنها تخصیص داده شده است. بنابراین مهم‌ترین اقدام در خصوص این گروه، تخصیص اعتبار باقیمانده و اتمام پروژه است.

• **پروژه‌های با طول عمر متوسط (۱۰ تا ۱۵ سال) و تخصیص اعتبار اندک (کمتر از ۴۰ درصد) یا طول عمر**

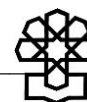
متوسط و بیشتر (بیش از ۱۰ سال) و تخصیص اعتبار متوسط (۴۰ تا ۸۰ درصد)

این گروه از پروژه‌ها، شرایط بینابینی نسبت به دو گروه نخست دارند، اما با توجه به شرایط متعادل‌تر آنها از منظر عمر و درصد تخصیص در اولویت چهارم قرار گرفته‌اند. از این رو، نظارت و بررسی دقیق پروژه‌ها، آسیب‌شناسی علل تأخیر برای پروژه‌های قدیمی‌تر و تصمیم‌گیری در خصوص توقف، اصلاح یا اتمام پروژه، مهم‌ترین اقدامات مورد نیاز برای آنها محسوب می‌شود.

• **پروژه‌های با طول عمر اندک (کمتر از ۱۰ سال) و تخصیص اعتبار متوسط و کمتر (کمتر از ۸۰ درصد)**

طول عمر این پروژه‌ها به گونه‌ای است که هنوز انحراف جدی در خصوص میزان پیشرفت پروژه رخ نداده است؛ اگرچه درصد تخصیص پایین بخشی از پروژه‌های این گروه می‌تواند در سال‌های آتی نگران‌کننده باشد. بنابراین، پیشنهاد می‌شود در خصوص پروژه‌های عمرانی گروه پنجم، نظارت جدی با هدف پیشگیری از انحراف فرایند اجرایی صورت پذیرد.^۱

۱. اولویت‌بندی و اقدامات پیشنهادی در این دسته‌بندی صرفاً بر مبنای دو شاخص عمر و درصد تخصیص اعتبار پروژه صورت پذیرفته تا تصویری کلی از وضعیت پروژه‌های استان و اقدامات احتمالی مورد نیاز به دست آید. بدیهی است تصمیم‌گیری نهایی در خصوص سرانجام پروژه‌های یاد شده منوط به بررسی دقیق آنها و مشاوره با دست‌اندرکاران هر پروژه و متخصصان امر است.

بر این اساس، در نمودار زیر نحوه طبقه‌بندی پروژه‌های عمرانی استان کرمانشاه و اقدامات مورد نیاز در خصوص هر طبقه به تصویر کشیده شده است:

نمودار ۱۶. طبقه‌بندی پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان کرمانشاه و اقدامات مورد نیاز هر طبقه

مأخذ: مطالعات تحقیق.

با توجه به مطالب فوق‌الذکر، در جدول زیر طبقه‌بندی پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان کرمانشاه در قالب ماتریس عمر - درصد تخصیص اعتبار و تعداد پروژه‌های مربوط به هر طبقه نشان داده شده است:

جدول ۹. ماتریس عمر - درصد تخصیص اعتبار پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان کرمانشاه (تعداد پروژه)

۲۰ سال و بیشتر	بین ۱۵ تا ۲۰ سال	بین ۱۰ تا ۱۵ سال	بین ۵ تا ۱۰ سال	کمتر از ۵ سال	عمر پروژه
					درصد تخصیص اعتبار
۱	۱	۳	۱۳	۱۷۰	کمتر از ۲۰ درصد
۲	۲	۵	۱۶	۲۲۲	بین ۲۰ تا ۴۰ درصد
۱	۵	۶	۳۵	۸۴۸	بین ۴۰ تا ۶۰ درصد
۲	۸	۲۶	۸۸	۳۷۲	بین ۶۰ تا ۸۰ درصد
۱	۵	۴۱	۹۰	۳۲۵	۸۰ درصد و بیشتر

مأخذ: همان.

با توجه به اطلاعات مندرج در جدول فوق، ملاحظه می‌شود ۶ پروژه عمرانی استان کرمانشاه در گروه پروژه‌های «عمر بالا و تخصیص اندک» قرار دارند که تعیین تکلیف آنها باید در اولویت نخست تصمیم‌گیران و سیاستگذاران استان قرار گیرد. ۶ پروژه یادشده به‌شرح جدول زیر است:

جدول ۱۰. پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان کرمانشاه با عمر بالا و تخصیص اندک

عنوان فصل	عنوان پروژه	درصد تخصیص اعتبار	عمر پروژه در سال ۱۳۹۸	اعتبارات اختصاص یافته	کل اعتبار پروژه	شهرستان
فصل آب و فاضلاب	ایجاد تأسیسات فاضلاب شهر کرمانشاه	۴۰	۲۹	۱,۳۸۰,۹۴۷	۳,۴۸۵,۲۴۴	کرمانشاه
فصل منابع آب	عملیات اجرایی شبکه سنجش آب‌های سطحی و زیرزمینی	۳۴	۲۵	۸۳,۳۳۱	۲۴۵,۵۱۴	سطح استان
فصل آب و فاضلاب	آبرسانی مجتمع پوکه عباس	۹	۲۰	۹,۸۸۰	۱۰۹,۲۱۱	ثلاث باباجانی
فصل آب و فاضلاب	اجرای مجتمع آبرسانی خرم‌آباد	۲۷	۱۸	۳,۶۴۷	۱۳,۲۸۵	روانسر
فصل حمل‌ونقل	بهسازی و روکش آسفالت راه روستایی چقازرد	۱۷	۱۶	۳,۳۲۹	۱۹,۶۶۱	اسلام‌آباد غرب
فصل منابع آب	مطالعه و اجرای پروژه تعادل بخشی منابع آب زیرزمینی	۲۷	۱۵	۲۲۶,۰۱۳	۸۲۷,۰۰۵	سطح استان

مأخذ: همان.

همچنین در جدول زیر، شمایی کلی در خصوص وضعیت پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان کرمانشاه بر مبنای اولویت‌بندی صورت گرفته در قالب ماتریس عمر - تخصیص ارائه شده است:

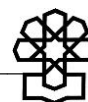
جدول ۱۱. وضعیت کلی پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان کرمانشاه

بر مبنای اولویت‌بندی ماتریس عمر - تخصیص (میلیون ریال / درصد)

اولویت بر حسب ماتریس عمر - تخصیص	تعداد پروژه‌ها	مجموع اعتبارات اختصاص یافته به پروژه‌ها	کل اعتبار پروژه‌ها	برآورد اعتبار باقیمانده	درصد تخصیص اعتبار پروژه‌ها
اولویت ۱	۶	۱,۷۰۷,۱۴۷	۴,۶۹۹,۹۱۹	۲,۹۹۲,۷۷۲	۳۶/۳
اولویت ۲	۴۷	۴,۱۵۰,۵۰۵	۴,۶۳۶,۵۴۴	۴۸۶,۰۳۹	۸۹/۵
اولویت ۳	۴۱۵	۵,۹۸۵,۸۵۴	۶,۷۶۶,۸۸۷	۷۸۱,۰۳۳	۸۸/۵
اولویت ۴	۵۶	۴,۱۴۹,۹۸۹	۸,۳۸۰,۹۲۵	۴,۲۳۰,۹۳۶	۴۹/۵
اولویت ۵	۱,۷۶۴	۱۲,۷۲۸,۴۶۴	۳۷,۷۸۷,۶۶۴	۲۵,۰۵۹,۱۹۹	۳۳/۷

مأخذ: همان.

بر اساس اطلاعات مندرج در جدول فوق، برای ۶ پروژه مربوط به اولویت ۱، در مجموع حدود ۴۷۰ میلیارد تومان اعتبار در نظر گرفته شده که علی‌رغم عمر بالای پروژه‌های این گروه، صرفاً ۳۶/۳ درصد اعتبار پیش‌بینی شده (حدوداً ۱۷۱ میلیارد تومان)، تخصیص اعتبار صورت پذیرفته است. پروژه‌های اولویت ۲ و ۳ با درصد تخصیص در حدود ۹۰ درصد، محتمل‌ترین پروژه‌ها برای اتمام فوری هستند که اعتبار باقی‌مانده آنها مجموعاً حدود ۱۲۷ میلیارد تومان برآورد شده است. از سوی دیگر، پروژه‌های اولویت ۴ و ۵ که در مجموع بالغ بر ۷۴ درصد کل اعتبار پیش‌بینی شده برای پروژه‌های عمرانی استان را در برمی‌گیرند، از منظر تخصیص اعتبار شرایط چندان قابل قبولی را تجربه نکرده و به ترتیب ۴۹/۵ و ۳۳/۷ درصد تخصیص اعتبار داشته‌اند.

۴-۲. ارزیابی اندازه پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان کرمانشاه برحسب اعتبار پروژه

به‌منظور ارزیابی اندازه پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان کرمانشاه، پس از بررسی کل اعتبار پیش‌بینی شده برای هریک از پروژه‌های یاد شده و با توجه به بازه گسترده اعتبار پروژه‌ها که از ۵ میلیون تومان تا حدود ۸۶۱ میلیارد تومان^۱ متغیر است، نسبت به طبقه‌بندی آنها در قالب ۵ دسته به‌شرح زیر، اقدام شده است:

- پروژه‌های بسیار کوچک: کمتر از ۱۰۰ میلیون تومان اعتبار،

- پروژه‌های کوچک: بین ۱۰۰ میلیون تا ۱ میلیارد تومان اعتبار،

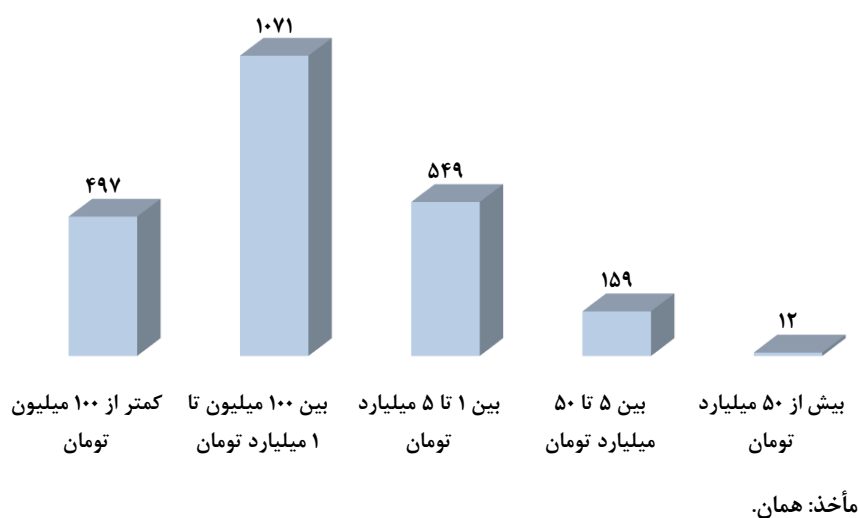
- پروژه‌های متوسط: بین ۱ تا ۵ میلیارد تومان اعتبار،

- پروژه‌های بزرگ: بین ۵ تا ۵۰ میلیارد تومان اعتبار،

- پروژه‌های بسیار بزرگ: بیش از ۵۰ میلیارد تومان اعتبار.

بر این اساس در نمودار زیر، تعداد پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان کرمانشاه برحسب اندازه پروژه‌ها (اعتبار پیش‌بینی شده برای پروژه) ارائه شده است:

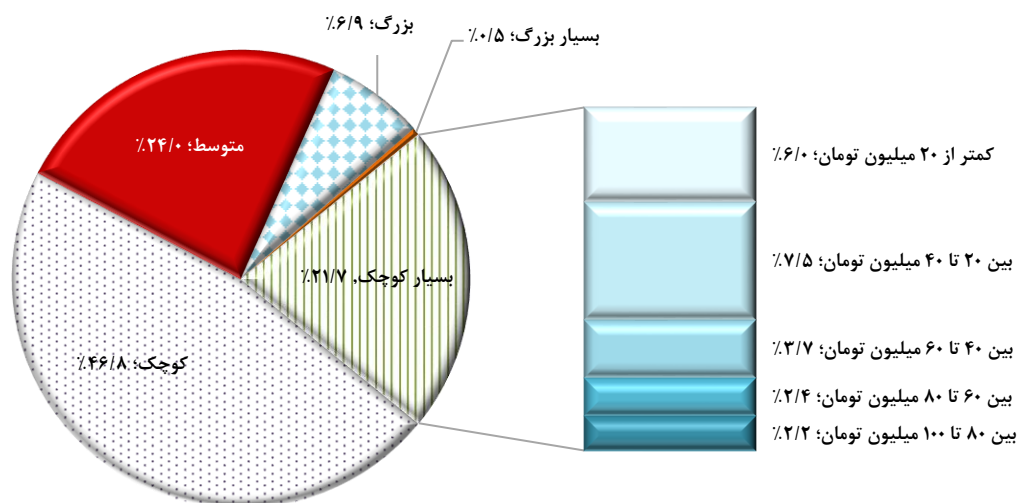
نمودار ۱۷. تعداد پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان کرمانشاه برحسب اندازه پروژه

همچنین در نمودار زیر، توزیع پروژه‌های عمرانی استان کرمانشاه برحسب اندازه پروژه‌ها به تصویر کشیده شده است:

۱. پروژه ایجاد تأسیسات فاضلاب شهر کرمانشاه - وامی.

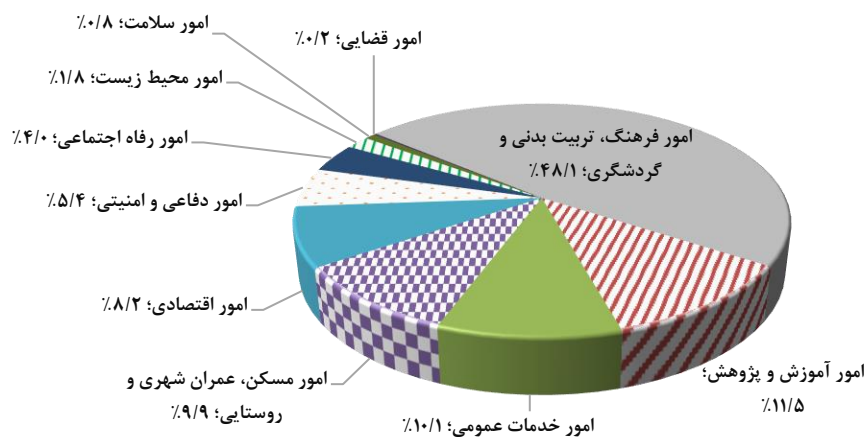
نمودار ۱۸. توزیع پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان کرمانشاه برحسب اندازه پروژه‌ها

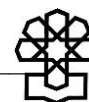
مأخذ: همان.

به‌این ترتیب ملاحظه می‌شود پروژه‌های کوچک (بین ۱۰۰ میلیون تا ۱ میلیارد تومان اعتبار)، با اختصاص ۴۶/۸ درصد از کل پروژه‌های عمرانی استان کرمانشاه، از بیشترین فراوانی برخوردارند. همچنین پروژه‌های متوسط (۱ تا ۵ میلیارد تومان اعتبار) و پروژه‌های بسیار کوچک (کمتر از ۱۰۰ میلیون تومان اعتبار)، به ترتیب با ۵۴۹ پروژه (۲۴ درصد سهم) و ۴۹۷ پروژه (۲۱/۷ درصد سهم)، در رتبه‌های بعدی قرار گرفته‌اند. شایان ذکر است، اندازه ۱۵۹ پروژه استان کرمانشاه (۶/۹ درصد کل پروژه‌های استان)، بزرگ و اعتبار پیش‌بینی شده برای آنها، بین ۵ تا ۵۰ میلیارد تومان است و ازسوی دیگر، ۱۲ پروژه (۰/۵ درصد کل پروژه‌های استان) در اندازه بسیار بزرگ برنامه‌ریزی شده‌اند و برای هر یک از آنها بین ۵۰ تا ۸۶۱ میلیارد تومان اعتبار در نظر گرفته شده است. نمودار زیر، سهم امور مختلف از پروژه‌های بسیار کوچک را نشان می‌دهد:

نمودار ۱۹. توزیع پروژه‌های بسیار کوچک (کمتر از ۱۰۰ میلیون تومان اعتبار) برحسب امور

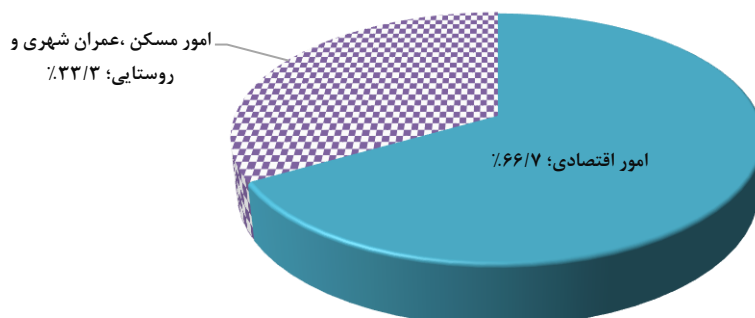

مأخذ: همان.

همان‌گونه که در نمودار مشخص است، بیشترین سهم از پروژه‌های عمرانی بسیار کوچک در استان کرمانشاه مربوط به «امور فرهنگ، تربیت‌بدنی و گردشگری» است. همچنین «امور آموزش و پژوهش» و «امور خدمات عمومی» در رتبه‌های بعدی قرار گرفته‌اند. در نمودار زیر نیز سهم امور مختلف از ۱۲ پروژه عمرانی بسیار بزرگ استان (بیش از ۵۰ میلیارد تومان اعتبار) نشان داده شده است:

نمودار ۲۰. توزیع پروژه‌های بسیار بزرگ (بیش از ۵۰ میلیارد تومان اعتبار) برحسب امور

مأخذ: همان.

نمودار فوق نشان می‌دهد بیشترین سهم از پروژه‌های بسیار بزرگ (۸ پروژه از ۱۲ پروژه) به «امور اقتصادی» اختصاص یافته و ۴ پروژه دیگر مربوط به «امور مسکن، عمران شهری و روستایی» است. در جدول زیر، وضعیت پروژه‌های عمرانی استان کرمانشاه به صورت همزمان برحسب اندازه پروژه و اولویت‌بندی ماتریس عمر - تخصیص، بررسی شده است:

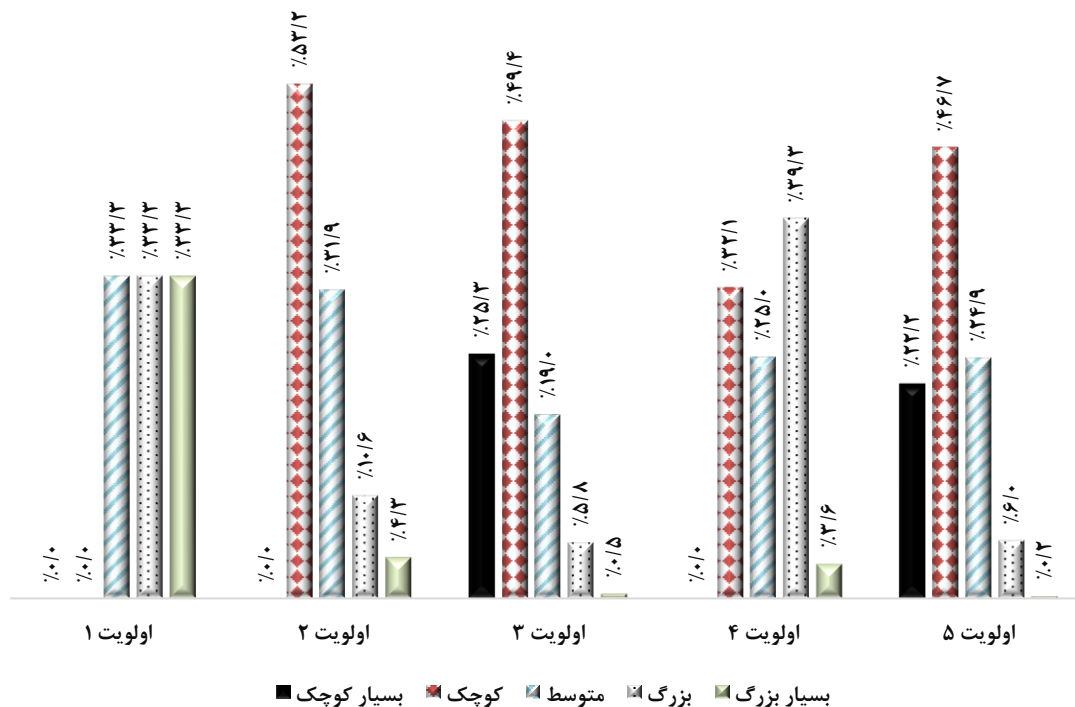
جدول ۱۲. تعداد پروژه‌های تملک‌داری‌های سرمایه‌ای استان کرمانشاه برحسب اندازه و اولویت

جمع	اولویت ۵	اولویت ۴	اولویت ۳	اولویت ۲	اولویت ۱	اولویت پروژه
						اندازه پروژه
۴۹۷	۳۹۲	۰	۱۰۵	۰	۰	بسیار کوچک
۱۰۷۱	۸۲۳	۱۸	۲۰۵	۲۵	۰	کوچک
۵۴۹	۴۳۹	۱۴	۷۹	۱۵	۲	متوسط
۱۵۹	۱۰۶	۲۲	۲۴	۵	۲	بزرگ
۱۲	۴	۲	۲	۲	۲	بسیار بزرگ
۲۲۸۸	۱۷۶۴	۵۶	۴۱۵	۴۷	۶	جمع

مأخذ: همان.

با استفاده از اطلاعات مندرج در جدول فوق، در نمودار زیر توزیع پروژه‌های عمرانی استان کرمانشاه برحسب اندازه پروژه‌ها و اولویت‌بندی ماتریس عمر - تخصیص نشان داده شده است:

نمودار ۲۱. توزیع پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان کرمانشاه برحسب اندازه و اولویت

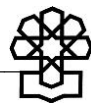

مأخذ: همان.

همان‌گونه که ملاحظه می‌شود، ۶ پروژه‌ای که به دلیل طول عمر زیاد و درصد تخصیص اندک در اولویت اول تعیین تکلیف قرار گرفته‌اند، از نظر اندازه در زمره پروژه‌های «متوسط»، «بزرگ» و «بسیار بزرگ» قرار دارند. بنابراین اعتبار پیش‌بینی شده برای هریک از آنها بیش از ۱ میلیارد تومان است. پروژه‌های اولویت دوم که ضمن دارا بودن عمر طولانی از درصد تخصیص بالایی نیز برخوردارند و بنابراین تصمیم درخصوص اتمام فوری آنها محتمل‌تر است عمدتاً در گروه پروژه‌های «کوچک» و «متوسط» قرار دارند. پروژه‌های اولویت سوم (عمر اندک و تخصیص بالا) عمدتاً «کوچک» و «بسیار کوچک» هستند.

از سوی دیگر، بیش از ۳۹ درصد از پروژه‌های اولویت ۴ (طول عمر متوسط/زیاد و تخصیص اندک/متوسط) که طی سال‌های آتی، در صورت عدم پیشرفت قابل‌ملاحظه و افزایش طول عمر، قابلیت انتقال به ناحیه مربوط به پروژه‌های اولویت ۱ را دارا هستند در زمره پروژه‌های «بزرگ» قرار دارند و اعتبار پیش‌بینی شده برای هریک از آنها بین ۵ تا ۵۰ میلیارد تومان است. در عین حال، بالغ بر ۳۲ درصد این پروژه‌ها «کوچک» هستند و برای هریک از آنها بین ۱۰۰ میلیون تا ۱ میلیارد تومان اعتبار در نظر گرفته شده است.

شایان ذکر است حدود ۹۴ درصد از پروژه‌های اولویت ۵ (عمر اندک و تخصیص اندک/متوسط) که بیش از ۷۷ درصد از کل پروژه‌های عمرانی استان کرمانشاه را دربرمی‌گیرند و عملیات اجرایی آنها طی یک دهه اخیر آغاز شده است از نظر اندازه در زمره پروژه‌های «بسیار کوچک»، «کوچک» یا «متوسط» قرار گرفته‌اند. از این‌رو، کمتر از ۷ درصد از پروژه‌های عمرانی یاد شده به پروژه‌های «بزرگ» و «بسیار بزرگ» اختصاص یافته است.

جمع‌بندی و پیشنهادها

بررسی طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان کرمانشاه حاکی از آن است که در سال ۱۳۹۸ تعداد ۲۲۸۸ پروژه فعال در قالب ۵۸۹ طرح عمرانی وجود داشته که قدیمی‌ترین آنها از سال ۱۳۶۹ آغاز شده است. طرح‌های یاد شده در قالب ۱۰ امور، ۳۳ فصل و ۸۰ برنامه مختلف طبقه‌بندی شده‌اند. مجموع اعتبار پیش‌بینی شده برای پروژه‌های مذکور در حدود ۶۲/۳ هزار میلیارد ریال بوده که در مجموع ۴۶/۱ درصد اعتبارات یاد شده (بالغ بر ۲۸/۷ هزار میلیارد ریال) برای اجرای پروژه‌ها تخصیص داده شده است. متوسط عمر پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان کرمانشاه در سال ۱۳۹۸ معادل ۳/۱ سال بوده است.

در بررسی موضوعی پروژه‌های عمرانی استان کرمانشاه، مشخص شد «امور اقتصادی» با ۶۵۰ پروژه، «امور مسکن، عمران شهری و روستایی» با ۵۵۱ پروژه و «امور فرهنگ، تربیت بدنی و گردشگری» با ۵۲۵ پروژه، بیشترین سهم از تعداد پروژه‌های استان را به خود اختصاص داده‌اند. امور یاد شده از منظر اعتبارات تخصیص داده شده نیز در رتبه نخست قرار دارند. در این زمینه «امور اقتصادی» با سهم بالغ ۴۸/۹ درصدی، «امور مسکن، عمران شهری و روستایی» با سهم ۲۶/۳ درصدی و «امور فرهنگ، تربیت بدنی و گردشگری» با سهم ۱۱/۴ درصدی در مجموع ۸۶/۶ درصد منابع تخصیص داده شده به پروژه‌های عمرانی استان کرمانشاه را جذب کرده‌اند.

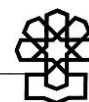
برمبنای فصول، فصل‌های «توسعه و خدمات شهری، روستایی و عشایری»، «کشاورزی و منابع طبیعی» و «دین و مذهب» به ترتیب با ۳۵۱، ۳۰۷ و ۲۳۰ پروژه، بیشترین سهم را از تعداد پروژه‌های استان به خود اختصاص داده‌اند. در این راستا، «فصل توسعه و خدمات شهری، روستایی و عشایری» در زمره «امور مسکن، عمران شهری و روستایی» قرار دارد، فصل «کشاورزی و منابع طبیعی» ذیل «امور اقتصادی» و فصل «دین و مذهب» ذیل «امور فرهنگ، تربیت بدنی و گردشگری» طبقه‌بندی شده‌اند. از سوی دیگر فصول «منابع آب»، «آب و فاضلاب» و «توسعه و خدمات شهری، روستایی و عشایری»، به ترتیب با جذب ۳۲ درصد، ۱۹/۶ درصد و ۶/۷ درصد از اعتبارات تخصیص یافته استان، بیشترین سهم را از منابع اعتباری تخصیصی استان داشته‌اند. در این میان، «منابع آب» در قالب «امور اقتصادی» و «آب و فاضلاب» در قالب «امور مسکن، عمران شهری و روستایی» هستند.

همچنین از منظر برنامه‌ای، ۲ برنامه «توسعه حمل‌ونقل جاده‌ای (فصل حمل‌ونقل - امور اقتصادی)» و «ارائه خدمات آب شهری و روستایی (فصل آب و فاضلاب - امور مسکن، عمران شهری و روستایی)»، بیشترین سهم از تعداد پروژه‌ها و ۲ برنامه «توسعه تأسیسات فاضلاب و بازچرخانی آب (فصل آب و فاضلاب، امور مسکن، عمران شهری و روستایی)» و «عرضه آب (فصل منابع آب، امور اقتصادی)»، بیشترین سهم از اعتبارات تخصیص یافته را به خود اختصاص داده‌اند. شایان توجه است ۶۷ برنامه عمرانی استان کرمانشاه علی‌رغم دربرگرفتن ۱۳۸۴ پروژه، معادل ۶۰/۵ درصد کل پروژه‌های عمرانی استان، صرفاً ۲۶/۳ درصد از اعتبارات تخصیص یافته استان سهم داشته‌اند. در این زمینه، ۴۵ برنامه از ۶۷ برنامه یادشده، هریک سهمی بسیار اندک و کمتر از ۰/۵ درصد از اعتبارات تخصیص یافته استان را جذب کرده‌اند. نتایج حاصل از بررسی جغرافیایی پروژه‌های عمرانی استان کرمانشاه در سطح شهرستان‌های استان حاکی از آن است که شهرستان کرمانشاه به‌عنوان مرکز استان، ضمن برخورداری از سهم ۲۰/۵ درصدی از تعداد پروژه‌های استان، با ۳۵/۵ درصد سهم از اعتبارات تخصیص یافته استان، سهم قابل توجهی از منابع عمرانی استان را جذب نموده و به این

ترتیب، عدم تعادل چشمگیری در سطح استان ایجاد کرده است. پس از شهرستان کرمانشاه، شهرستان «سرپل ذهاب» نیز با سهم ۱۱/۴ درصدی از اعتبارات عمرانی تخصیص یافته و سهم ۹/۱ درصدی از کل پروژه‌های استان در رتبه دوم قرار گرفته است. در سوی مقابل، ۸ شهرستان «سنقر»، «اسلام‌آباد غرب»، «گیلانغرب»، «جوانرود»، «هرسین»، «دالاهو»، «قصر شیرین» و «روانسر»، هریک سهمی کمتر از ۴ درصد از اعتبارات تخصیص داده شده استان داشته‌اند. بررسی شاخص درصد تخصیص اعتبار پروژه‌ها در سطح شهرستان‌های استان نشان می‌دهد پس از پروژه‌های «سطح استان» با ۳۶/۲ درصد تخصیص اعتبار، پروژه‌های شهرستان‌های «کرمانشاه»، «ثلاث باباجانی» و «صحنه» به ترتیب با ۳۸ درصد، ۳۸/۸ درصد و ۴۰/۲ درصد تخصیص اعتبار، کمترین میزان درصد تخصیص اعتبار را در میان شهرستان‌های استان داشته‌اند. از سوی دیگر، شهرستان «کنگاور» با ۷۱/۹ درصد تخصیص اعتبار، تنها شهرستان استان است که بیش از ۷۰ درصد از اعتبارات مورد نیاز پروژه‌های عمرانی خود را دریافت کرده است.

پس از بررسی موضوعی و جغرافیایی پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان کرمانشاه، مسئله طول عمر و درصد تخصیص اعتبار پروژه‌ها به صورت همزمان مورد ارزیابی قرار گرفته است. این موضوع از آن جهت اهمیت دارد که طولانی شدن عمر پروژه‌ها و عدم حصول دستاورد قابل اتکا علی‌رغم صرف زمان و منابع فراوان به یکی از معضلات جدی طرح‌های عمرانی کشور مبدل شده است. بنابراین، ایجاد مبنای مناسبی برای قضاوت و تصمیم‌گیری در خصوص نحوه برخورد با طرح‌های عمرانی استان، ضروری به نظر می‌رسد. به‌ویژه آنکه طولانی شدن اجرای برخی طرح‌های عمرانی، علاوه بر هدردهی منابع سرمایه‌ای کشور، آثاری بر میزان برنامه‌پذیری فرایند توسعه اقتصادی کشور بر جای خواهد گذاشت.

به عبارت دیگر، طولانی شدن عمر پروژه‌های عمرانی یک استان بدین معناست که بخشی از برنامه‌های عمران و توسعه استان بر موضوعاتی متمرکز است که سال‌ها پیش برنامه‌ریزی شده‌اند. بنابراین نوعی وابستگی به مسیر طی شده در تخصیص منابع مالی مشاهده می‌گردد و بخش قابل‌ملاحظه‌ای از منابع عمرانی استان، بدون توجه به اصول و مبانی آمایش سرزمین و نیازها و مقتضیات روز استان، صرف پروژه‌هایی می‌شود که مدت‌ها پیش برنامه‌ریزی و آغاز شده‌اند. از این رو، پروژه‌های عمرانی استان کرمانشاه در قالب ماتریسی تحت عنوان عمر-درصد تخصیص مورد ارزیابی قرار گرفته و در ۵ گروه، به شرح جدول زیر طبقه‌بندی شده‌اند:

جدول ۱۳. ارزیابی وضعیت پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان کرمانشاه

براساس ماتریس عمر - درصد تخصیص

اولویت	گروه	تعداد پروژه	پیشنهاد نحوه برخورد	توضیحات
۱	طول عمر زیاد (بیش از ۱۵ سال) و تخصیص اعتبار اندک (کمتر از ۴۰ درصد)	۶	نظارت و بررسی دقیق پروژه آسیب‌شناسی علل تأخیر تصمیم‌گیری درخصوص توقف، اصلاح یا واگذاری یا ادامه پروژه	چشم‌انداز کوتاه‌مدتی برای اتمام آنها متصور نیست.
۲	طول عمر زیاد (بیش از ۱۵ سال) و تخصیص اعتبار زیاد (بیش از ۸۰ درصد)	۴۷	نظارت و بررسی دقیق پروژه آسیب‌شناسی علل تأخیر اتمام یا اصلاح پروژه	به دلیل تخصیص بخش قابل توجهی از اعتبار مورد نیاز پروژه، گزینه توقف چندان مطرح نیست.
۳	طول عمر اندک (کمتر از ۱۰ سال) و تخصیص اعتبار زیاد (بیش از ۸۰ درصد)	۴۱۵	تخصیص اعتبار باقیمانده و اتمام پروژه	از وضعیت مناسبی نسبت به سایر گروه‌ها برخوردارند.
۴	طول عمر متوسط (۱۰ تا ۱۵ سال) و تخصیص اعتبار اندک (کمتر از ۴۰ درصد) یا طول عمر متوسط و بیشتر (بیش از ۱۰ سال) و تخصیص اعتبار متوسط (۴۰ تا ۸۰ درصد)	۵۶	نظارت و بررسی دقیق پروژه آسیب‌شناسی علل تأخیر پروژه‌های قدیمی‌تر تصمیم‌گیری درخصوص توقف، اصلاح یا واگذاری یا ادامه پروژه	شرایط بینابینی نسبت به دو اولویت نخست دارند، اما با توجه به شرایط متعادل‌تر آنها در اولویت چهارم قرار گرفته‌اند.
۵	طول عمر اندک (کمتر از ۱۰ سال) و تخصیص اعتبار متوسط و کمتر (کمتر از ۸۰ درصد)	۱.۷۶۴	نظارت بر پروژه با هدف پیشگیری از انحراف فرایند اجرایی	هنوز انحراف جدی درخصوص میزان پیشرفت پروژه رخ نداده است.

مأخذ: نتایج تحقیق.

همچنین ارزیابی «اندازه» پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان کرمانشاه براساس کل اعتبار پیش‌بینی شده برای هر یک از پروژه‌ها صورت پذیرفته است. براساس طبقه‌بندی شرح داده شده در متن گزارش، ۲۱/۷ درصد پروژه‌های عمرانی استان کرمانشاه، در زمره پروژه‌های «بسیار کوچک» قرار می‌گیرند. اندازه ۴۶/۸ درصد پروژه‌ها «کوچک» و ۲۴ درصد آنها «متوسط» است و در نهایت، پروژه‌های «بزرگ» و «بسیار بزرگ» به ترتیب ۶/۹ و ۰/۵ درصد از کل پروژه‌های استان را به خود اختصاص داده‌اند.

شایان ذکر است ۶ پروژه‌ای که براساس ماتریس عمر-درصد تخصیص، در اولویت اول تعیین تکلیف قرار گرفته‌اند، از نظر اندازه در زمره پروژه‌های «متوسط»، «بزرگ» و «بسیار بزرگ» قرار دارند. از این‌رو اعتبار پیش‌بینی شده برای هر یک از آنها، بیش از ۱ میلیارد تومان است. پروژه‌های اولویت دوم، عمدتاً در گروه پروژه‌های «کوچک» و «متوسط» قرار دارند. پروژه‌های اولویت سوم، عمدتاً «کوچک» و «بسیار کوچک» هستند. همچنین بیش از ۳۹ درصد از پروژه‌های اولویت ۴ که انتقال آنها به اولویت ۱ طی سال‌های آتی محتمل است، در زمره پروژه‌های «بزرگ» قرار دارند و اعتبار پیش‌بینی شده برای هر یک از آنها بین ۵ تا ۵۰ میلیارد تومان است. در عین حال، بالغ بر ۳۲ درصد این پروژه‌ها «کوچک» هستند و برای هر یک از آنها بین ۱۰۰ میلیون تا ۱ میلیارد تومان اعتبار در نظر گرفته شده است. همچنین حدود ۹۴ درصد پروژه‌های اولویت ۵ که بیش از ۷۷ درصد از کل پروژه‌های عمرانی استان را در برمی‌گیرند «بسیار کوچک»، «کوچک» یا «متوسط» هستند.

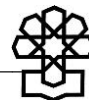
با توجه به آنکه پروژه‌هایی که عمر آنها کمتر از ۱۰ سال است بسته به درصد تخصیص اعتبار در اولویت سوم یا پنجم جای گرفته‌اند، می‌توان گفت بخش عمده پروژه‌های عمرانی استان که طی یک دهه اخیر بارگذاری شده‌اند از نظر شاخص اندازه «کوچک» هستند و اعتبار پیش‌بینی شده برای هر یک از آنها بین ۱۰۰ میلیون تا ۱ میلیارد تومان است.

پیوست‌ها

پیوست ۱

بر اساس مستندات ارائه شده توسط معاونت امور استان‌های سازمان برنامه و بودجه، منابع اعتباری استانی می‌تواند از سرفصل‌های زیر تأمین شود:

- اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استانی،
- مجموع ۳ درصد درآمد حاصل از صادرات نفت خام و گاز طبیعی،
- مصوبات خاص استان‌ها،
- اعتبارات ۲۷ درصد ارزش‌افزوده،
- اعتبارات موضوع ماده (۲۳) قانون نحوه رسیدگی به تخلفات و اخذ جرائم رانندگی،
- اعتبارات موضوع حوادث غیرمترقبه ماده (۱۰) قانون تنظیم،
- اعتبارات قانون استفاده متوازن در جدول شماره (۹) توازن ملی ابلاغی به استان‌ها،
- اعتبار موضوع بازپرداخت فروش اموال منقول و غیرمنقول دولتی،
- اعتبار تعهدات سفرهای رهبر انقلاب اسلامی،
- اعتبار تعهدات سفرهای ریاست‌جمهوری،
- اعتبار موضوع ارتقای درآمدهای استانی،
- اعتبار متمرکز درآمد- هزینه دستگاه‌های اجرایی،
- اعتبارات موضوع ماده (۶۳) قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت،
- هزینه‌های پیش‌بینی نشده سرمایه‌ای،
- کمک به هزینه‌های اجتناب‌ناپذیر و ضروری،
- کمک به اشخاص حقیقی و حقوقی غیردولتی،
- کمک بلاعوض، یارانه سود و کارمزد وجوه اداره شده، تحقیقات، آموزش و نظارت بر اجرای طرح‌های تولیدی و خدماتی آموزش عالی غیرانتفاعی،
- کمک به توسعه زیربنای روستایی، تکمیل مجتمع‌های آبرسانی و زیرساخت‌های نواحی صنعتی و کمک‌های فنی و اعتباری به توسعه اشتغال روستایی،
- کمک به اجرای طرح‌های مشارکت با بخش خصوصی،
- اعتبارات موضوع واگذاری طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای نیمه‌تمام، تکمیل شده و آماده بهره‌برداری دولت،
- اعتبارات ایجاد زیرساخت‌های توسعه پایدار شرق و غرب کشور،
- اعتبارات موضوع طرح‌های بیمارستان‌های کشور،
- پرداخت مطالبات مشاوران و پیمانکاران طرح‌های سدها و شبکه‌های آبیاری و زهکشی متوقف شده در حوزه دریاچه ارومیه،

- تسویه بدهی‌های قطعی دولت به اشخاص حقیقی و حقوقی تعاونی و خصوصی و نهادهای غیردولتی از طریق تهاتر بدهی اشخاص یادشده به بانک‌ها،
- تسویه بدهی‌های قطعی شده دولت به اشخاص حقیقی و حقوقی تعاونی و خصوصی،
- تعهدات پرداخت نشده بودجه مصوب سال‌های قبل، موضوع مواد (۶۳) و (۶۴) قانون محاسبات عمومی کشور،
- اعتبارات موضوع فروش سهام، سهم‌الشرکه، اموال دارایی‌ها و حقوق مالی و نیروگاه‌های متعلق به دولت و مؤسسات و شرکت‌های دولتی وابسته و تابعه اوراق مشارکت،
- منابع داخلی شرکت‌های دولتی،
- منابع داخلی شهرداری‌ها،
- تسهیلات وام خارجی،
- تسهیلات وام داخلی،
- خودیاری.

جدول ۱۴. خلاصه وضعیت تخصیص اعتبار به پروژه‌های عمرانی استان کرمانشاه برحسب برنامه (میلیون ریال / درصد)

کد برنامه	عنوان برنامه	جمع عملکرد اعتبارات تا سال ۱۳۹۷	مصوب ۱۳۹۸	بر آورد عملکرد سال ۱۳۹۸*	مجموع اعتبارات اختصاص یافته	بر آورد سال‌های بعد	کل اعتبار پروژه	تخصیص اعتبار تا سال ۱۳۹۸
۱۵۰۳۰۰۲۰۰۰	برنامه توسعه تأسیسات فاضلاب و بازچرخانی آب	۳.۱۴۵.۲۰۶	۱.۳۰۲.۷۲۸	۷۲۴.۳۱۷	۳.۸۶۹.۵۲۳	۱۱.۸۸۳.۹۹۱	۱۶.۳۳۱.۹۲۵	۲۳/۷
۱۳۰۷۰۰۲۰۰۰	برنامه عرضه آب	۲.۹۸۹.۲۷۴	۱.۴۳۶.۶۳۳	۷۹۸.۷۶۸	۳.۷۸۸.۰۴۲	۴۶۱.۵۸۹	۴.۸۸۷.۴۹۶	۷۷/۵
۱۳۰۷۰۰۳۰۰۰	برنامه تأمین آب	۱.۶۶۴.۷۵۵	۶۵۳.۹۶۷	۳۶۳.۶۰۶	۲.۰۲۸.۳۶۱	۲.۳۴۳.۰۸۱	۴.۶۶۱.۸۰۳	۴۳/۵
۱۳۰۳۰۱۶۰۰۰	برنامه توسعه حمل‌ونقل جاده‌ای	۱.۱۰۳.۵۴۰	۱.۲۷۸.۳۹۲	۷۱۰.۷۸۶	۱.۸۱۴.۳۲۶	۳.۶۵۲.۸۹۳	۶.۰۳۴.۸۲۶	۳۰/۱
۱۵۰۳۰۰۳۰۰۰	برنامه ارائه خدمات آب شهری و روستایی	۱.۲۸۸.۸۳۲	۸۳۷.۸۵۴	۴۶۵.۸۴۷	۱.۷۵۴.۶۷۸	۲.۱۲۷.۹۸۱	۴.۲۵۴.۶۶۷	۴۱/۲
۱۳۰۷۰۰۵۰۰۰	برنامه مهندسی رودخانه‌ها و سواحل	۱.۱۲۸.۲۸۳	۶۶۰.۲۷۵	۳۶۷.۱۱۳	۱.۴۹۵.۳۹۶	۱.۳۰۵.۹۴۸	۳.۰۹۴.۵۰۶	۴۸/۳
۱۳۰۷۰۰۷۰۰۰	برنامه توسعه منابع آب در حوزه‌های آبریز رودخانه‌های مرزی و مشترک	۱.۳۰۳.۹۰۱	۱۵۰.۰۰۲	۸۳.۴۰۱	۱.۳۸۷.۳۰۲	۰	۱.۴۵۳.۹۰۳	۹۵/۴
۱۵۰۲۰۰۴۰۰۰	برنامه حمل‌ونقل شهری و روستایی	۶۹۳.۶۵۳	۹۶۵.۶۶۲	۵۳۶.۹۰۸	۱.۲۳۰.۵۶۱	۰	۱.۶۵۹.۳۱۵	۷۴/۲
۱۰۰۲۰۵۴۰۰۰	برنامه تأمین، توسعه، مقاوم‌سازی، تعمیر، تجهیز و نگهداری فضاها، ساختمان‌ها، اماکن و ماشین‌آلات	۵۴۵.۰۲۳	۷۶۸.۵۵۵	۴۲۷.۳۱۷	۹۷۲.۳۴۰	۴۹۵.۷۵۶	۱.۸۰۹.۳۳۴	۵۳/۷
۱۷۰۲۰۰۴۰۰۰	برنامه گسترش ورزش همگانی	۴۹۸.۹۳۸	۴۷۱.۸۲۷	۲۶۲.۳۳۶	۷۶۱.۲۷۴	۲۵۸.۳۴۱	۱.۲۲۹.۰۰۶	۶۱/۹
۱۳۰۴۰۱۱۰۰۰	برنامه ایجاد و توسعه صنایع، معادن و زیرساخت‌های صنعتی و معدنی	۵۳۴.۹۵۲	۳۸۲.۹۱۹	۲۱۲.۹۰۳	۷۴۷.۸۵۵	۸۳۶.۷۴۱	۱.۷۵۴.۶۱۲	۴۲/۶
۱۷۰۶۰۰۲۰۰۰	برنامه توسعه گردشگری داخلی	۴۳۶.۸۸۸	۴۴۶.۰۵۲	۲۴۸.۰۰۵	۶۸۴.۸۹۳	۰	۸۸۲.۹۴۰	۷۷/۶
۱۷۰۳۰۲۲۰۰۰	برنامه حمایت از فعالیت‌های فرهنگی، هنری و دینی استان‌ها	۴۶۷.۵۲۴	۳۱۹.۶۳۱	۱۷۷.۷۱۵	۶۴۵.۲۳۹	۶۰.۷۱۵	۸۴۷.۸۷۰	۷۶/۱
۱۳۰۶۰۰۹۰۰۰	برنامه افزایش محصولات باغی	۳۲۵.۴۱۴	۳۹۴.۰۵۶	۲۱۹.۰۹۵	۵۴۴.۵۰۹	۱۸۰.۹۵۶	۹۰۰.۴۲۶	۶۰/۵
۱۳۰۷۰۰۶۰۰۰	برنامه بهبود بهره‌برداری و حفاظت از منابع آب	۴۲۳.۱۵۲	۱۲۸.۳۹۶	۷۱.۳۸۸	۴۹۴.۵۴۰	۸۱۹.۵۴۸	۱.۳۷۱.۰۹۶	۳۶/۱
۱۸۰۱۰۰۱۰۰۰	برنامه آموزش ابتدایی	۳۳۱.۳۷۳	۱۶۹.۲۷۹	۹۴.۱۱۹	۴۲۵.۴۹۲	۱۷۱.۹۳۰	۶۷۲.۵۸۲	۶۳/۳
۱۱۰۱۰۱۹۰۰۰	برنامه راهبردی امور دفاعی	۱۶۷.۱۳۹	۳۲۰.۱۰۰	۱۷۷.۹۷۶	۳۴۵.۱۱۵	۰	۴۸۷.۳۳۹	۷۰/۸
۱۳۰۱۰۱۵۰۰۰	برنامه توسعه امور برق	۱۷۳.۹۲۱	۲۸۲.۹۸۹	۱۵۷.۳۴۲	۳۳۱.۲۶۳	۱۸۴.۶۷۱	۶۴۱.۵۸۱	۵۱/۶
۱۵۰۲۰۰۱۰۰۰	برنامه ارائه خدمات شهری و روستایی	۱۱۲.۹۴۸	۳۰۲.۱۱۵	۱۶۷.۹۷۶	۲۸۰.۹۲۴	۰	۴۱۵.۰۶۳	۶۷/۷
۱۵۰۲۰۱۲۰۰۰	برنامه ساماندهی کالبدی شهری و روستایی	۱۰۵.۴۷۳	۲۸۳.۴۶۰	۱۵۷.۶۰۴	۲۶۳.۰۷۶	۱۳۰	۳۸۹.۰۶۳	۶۷/۶

کد برنامه	عنوان برنامه	جمع عملکرد اعتبارات تا سال ۱۳۹۷	مصوب ۱۳۹۸	بر آورد عملکرد سال ۱۳۹۸*	مجموع اعتبارات اختصاص یافته	بر آورد سال های بعد	کل اعتبار پروژه	تخصیص اعتبار تا سال ۱۳۹۸
۱۳۰۶۰۱۲۰۰۰	برنامه بهبود بهره‌وری آب در عرصه کشاورزی	۳۹.۴۹۶	۳۵۸.۲۴۲	۱۹۹.۱۸۳	۲۳۸.۶۷۸	۰	۳۹۷.۷۳۸	۶۰/۰
۱۳۰۶۰۰۸۰۰۰	برنامه افزایش تولید آبزیان پرورشی	۱۹۹.۱۲۸	۳۹.۶۴۷	۲۲.۰۴۴	۲۲۱.۱۷۲	۱۲۶.۳۵۳	۳۶۵.۱۲۸	۶۰/۶
۱۱۰۲۰۱۱۰۰۰	برنامه راهبری امور امنیتی و انتظامی	۷۸.۴۴۷	۲۴۷.۰۰۰	۱۳۷.۳۳۲	۲۱۵.۷۷۹	۰	۳۲۵.۴۴۷	۶۶/۳
۱۷۰۱۰۱۴۰۰۰	برنامه حمایت از حوزه‌های علمیه و مدارس علوم دینی	۱۵۱.۵۷۷	۱۰۷.۰۷۰	۵۹.۵۳۱	۲۱۱.۱۰۸	۰	۲۵۸.۶۴۷	۸۱/۶
۱۷۰۴۰۰۲۰۰۰	برنامه تأمین، حفاظت، مرمت و معرفی میراث غیرمنقول فرهنگی	۱۳۸.۴۸۴	۱۱۹.۵۰۴	۶۶.۴۴۴	۲۰۴.۹۲۸	۰	۲۵۷.۹۸۸	۷۹/۴
۱۷۰۱۰۳۱۰۰۰	برنامه اطلاع‌رسانی و تبلیغات دینی رسانه‌ای	۷۶.۵۰۲	۲۱۳.۴۲۰	۱۱۸.۶۶۲	۱۹۵.۱۶۴	۰	۲۸۹.۹۲۲	۶۷/۳
۱۳۰۶۰۱۰۰۰۰	برنامه افزایش تولید محصولات دام و طیور	۷۱.۱۱۵	۲۱۳.۱۰۴	۱۱۸.۴۸۶	۱۸۹.۶۰۱	۱۵.۲۰۵	۲۹۹.۴۲۴	۶۳/۳
۱۱۰۱۰۲۵۰۰۰	برنامه کمک به پایگاه‌ها و حوزه‌های مقاومت	۱۲۰.۴۱۰	۱۱۰.۸۳۶	۶۱.۶۲۵	۱۸۲.۰۳۵	۰	۲۳۱.۲۴۶	۷۸/۷
۱۶۰۱۰۰۳۰۰۰	برنامه ارائه خدمات بهداشت شهری	۸۷.۲۳۶	۱۶۸.۶۰۸	۹۳.۷۴۶	۱۸۰.۹۸۲	۲۰.۴۱۷	۲۷۶.۲۶۱	۶۵/۵
۱۳۰۵۰۲۴۰۰۰	برنامه تنظیم بازار داخلی	۶۸.۱۰۹	۱۷۶.۲۳۴	۹۷.۹۸۶	۱۶۶.۰۹۵	۳۳۲.۳۰۴	۵۷۷.۶۴۷	۲۸/۸
۱۸۰۱۰۱۵۰۰۰	برنامه تأمین، توسعه، مقاوم‌سازی، تعمیر، تجهیز و نگهداری فضاها، ساختمان‌ها، اماکن و ماشین‌آلات	۹۰.۷۹۳	۱۲۹.۴۹۵	۷۱.۹۹۹	۱۶۲.۷۹۲	۰	۲۲۰.۲۸۸	۷۳/۹
۱۷۰۳۰۳۴۰۰۰	برنامه گسترش و بهسازی کتابخانه‌های عمومی	۱۱۵.۲۵۲	۸۱.۰۰۲	۴۵.۰۳۷	۱۶۰.۲۸۹	۸۲.۱۹۵	۲۷۸.۴۴۹	۵۷/۶
۱۶۰۲۰۰۱۰۰۰	برنامه ارائه خدمات درمانی	۰	۲۷۵.۰۰۰	۱۵۲.۹۰۰	۱۵۲.۹۰۰	۷۵.۰۰۰	۳۵۰.۰۰۰	۴۳/۷
۱۳۰۶۰۰۱۰۰۰	برنامه آبخیزداری و حفاظت خاک	۴۳.۴۹۸	۱۹۳.۶۸۶	۱۰۷.۶۸۹	۱۵۱.۱۸۷	۱۳۴.۶۵۶	۳۷۱.۸۴۰	۴۰/۷
۱۵۰۲۰۰۵۰۰۰	برنامه ساماندهی عشایر	۵۴.۱۷۳	۱۶۹.۷۲۵	۹۴.۳۶۷	۱۴۸.۵۴۰	۱۸۰.۶۹۵	۴۰۴.۵۹۳	۳۶/۷
۱۷۰۳۰۳۱۰۰۰	برنامه ساماندهی امور جوانان	۸۷.۴۴۰	۸۳.۰۰۰	۴۶.۱۴۸	۱۳۳.۵۸۸	۰	۱۷۰.۴۴۰	۷۸/۴
۱۶۰۱۰۰۲۰۰۰	برنامه ارائه خدمات بهداشت روستایی	۶۶.۵۷۹	۱۱۷.۲۶۰	۶۵.۱۹۷	۱۳۱.۷۷۶	۴۵.۴۲۰	۲۲۹.۲۵۹	۵۷/۵
۱۱۰۲۰۱۲۰۰۰	برنامه حفظ نظم و امنیت داخل و خارج شهرها	۵۳.۱۷۴	۱۳۹.۵۲۰	۷۷.۵۷۳	۱۳۰.۷۴۷	۱.۹۸۰	۱۹۴.۶۷۴	۶۷/۲
۱۸۰۱۰۰۶۰۰۰	برنامه آموزش دوره دوم متوسطه نظری	۹۱.۰۲۷	۶۷.۳۶۳	۳۷.۴۵۴	۱۲۸.۴۸۱	۵.۰۰۰	۱۶۳.۳۹۰	۷۸/۶
۱۱۰۲۰۰۴۰۰۰	برنامه کنترل و تأمین امنیت مرزها	۶۵.۴۱۴	۹۵.۵۰۰	۵۳.۰۹۸	۱۱۸.۵۱۲	۰	۱۶۰.۹۱۴	۷۳/۶
۱۳۰۶۰۱۵۰۰۰	برنامه بررسی، کنترل و پایش بیماری‌های واگیر و قرنطینه‌ای دام، طیور و آبزیان	۷۷.۸۴۰	۷۱.۴۴۵	۳۹.۷۲۳	۱۱۷.۵۶۳	۹۱.۱۲۷	۲۴۰.۴۱۲	۴۸/۹
۱۲۰۱۰۰۵۰۰۰	برنامه اقدامات تأمینی و مدیریت بحران	۹۸.۰۱۳	۳۰.۶۲۳	۱۷.۰۲۶	۱۱۵.۰۴۰	۰	۱۲۸.۶۳۶	۸۹/۴
۱۷۰۲۰۰۵۰۰۰	برنامه ورزش و سلامت دانش‌آموزان	۷۰.۴۸۹	۶۸.۵۸۰	۳۸.۱۳۰	۱۰۸.۶۱۹	۴۶.۰۰۰	۱۸۵.۰۶۹	۵۸/۷
۱۷۰۳۰۴۱۰۰۰	برنامه تأمین، توسعه، مقاوم‌سازی، تعمیر، تجهیز و نگهداری فضاها، ساختمان‌ها، اماکن و ماشین‌آلات	۸۰.۳۷۳	۳۰.۰۰۱	۱۶.۶۸۱	۹۷.۰۵۴	۰	۱۱۰.۳۷۴	۸۷/۹

کد برنامه	عنوان برنامه	جمع عملکرد اعتبارات تا سال ۱۳۹۷	مصوب ۱۳۹۸	بر آورد عملکرد سال ۱۳۹۸*	مجموع اعتبارات اختصاص یافته	بر آورد سال‌های بعد	کل اعتبار پروژه	تخصیص اعتبار تا سال ۱۳۹۸
۱۳۰۶۰۱۱۰۰۰	برنامه افزایش محصولات زراعی	۱۳.۹۰۲	۱۴۰.۸۹۵	۷۸.۳۳۸	۹۲.۲۴۰	۱۴.۷۹۱	۱۶۹.۵۸۸	۵۴/۴
۱۳۰۶۰۰۴۰۰۰	برنامه ترویج و توانمندسازی جوامع محلی و بهره‌برداران	۶۰.۸۱۳	۵۴.۴۴۹	۳۰.۲۷۴	۹۱.۰۸۷	۱۰۹.۷۳۳	۲۲۴.۹۹۵	۴۰/۵
۱۸۰۳۰۲۵۰۰۰	برنامه فضاهای آموزشی و کمک آموزشی	۱۳.۷۱۶	۱۱۰.۵۳۰	۶۱.۴۵۵	۷۵.۱۷۱	۱۲.۷۸۰	۱۳۷.۰۲۶	۵۴/۹
۱۹۰۳۰۰۲۰۰۰	برنامه ارائه خدمات اجتماعی، فرهنگی و ورزشی به ایثارگران	۴۹.۱۳۷	۴۱.۴۲۰	۲۳.۰۳۰	۷۲.۱۶۷	۰	۹۰.۵۵۷	۷۹/۷
۱۹۰۳۰۱۸۰۰۰	برنامه حمایت از کودکان و نوجوانان	۵۶.۵۲۸	۱۳.۰۵۰	۷.۲۵۶	۶۳.۷۸۴	۳۵.۹۹۷	۱۰۵.۵۷۵	۶۰/۴
۱۸۰۱۰۰۵۰۰۰	برنامه آموزش دوره اول متوسطه	۴۰.۶۶۰	۲۲.۲۶۰	۱۲.۳۷۷	۵۲.۰۳۷	۰	۶۲.۹۲۰	۸۴/۳
۱۸۰۲۰۰۱۰۰۰	برنامه آموزش دوره دوم متوسطه فنی و حرفه‌ای	۱۲.۸۳۸	۶۵.۰۰۰	۳۶.۱۴۰	۴۸.۹۷۸	۹۰.۰۰۰	۱۶۷.۸۳۸	۲۹/۲
۱۷۰۷۰۰۲۰۰۰	برنامه طراحی و ترویج صنایع دستی	۱۶.۸۴۲	۵۷.۲۹۱	۳۱.۸۵۴	۴۸.۶۹۶	۹.۶۷۷	۸۳.۸۱۰	۵۸/۱
۱۳۰۵۰۲۵۰۰۰	برنامه تنظیم بازرگانی خارجی	۲۸.۷۶۹	۳۴.۸۰۰	۱۹.۳۴۹	۴۸.۱۱۸	۵.۹۵۰	۶۹.۵۱۹	۶۹/۲
۱۱۰۲۰۱۹۰۰۰	برنامه راهبردی اطلاعات و تحقیقات	۲۰.۰۰۰	۵۰.۰۰۰	۲۷.۸۰۰	۴۷.۸۰۰	۰	۷۰.۰۰۰	۶۸/۳
۱۴۰۴۰۰۲۰۰۰	برنامه حفاظت، احیا و بهسازی زیست‌بوم‌های خشکی	۳۰.۰۷۱	۲۳.۰۰۰	۱۲.۷۸۸	۴۲.۸۵۹	۳۱.۷۵۰	۸۴.۸۲۱	۵۰/۵
۱۳۰۶۰۰۲۰۰۰	برنامه احیاء، توسعه و بهره‌برداری اصولی از جنگل‌های کشور	۱۲.۴۰۰	۴۶.۵۷۶	۲۵.۸۹۶	۳۸.۲۹۶	۱۱۲.۷۰۰	۱۷۱.۶۷۶	۲۲/۳
۱۴۰۳۰۰۱۰۰۰	برنامه پایش و مدیریت آلاینده‌ها	۲.۱۰۰	۴۳.۴۰۰	۲۴.۱۳۰	۲۶.۲۳۰	۰	۴۵.۵۰۰	۵۷/۶
۱۸۰۵۰۱۲۰۰۰	برنامه توسعه فن‌آفرینی	۲۳.۲۴۳	۴.۳۵۰	۲.۴۱۹	۲۵.۷۶۲	۰	۲۷.۶۹۳	۹۳/۰
۱۲۰۱۰۱۲۰۰۰	برنامه رسیدگی به دعاوی	۰	۴۴.۵۰۰	۲۴.۷۴۲	۲۴.۷۴۲	۶۳.۰۰۰	۱۰۷.۵۰۰	۲۳/۰
۱۳۰۳۰۰۱۰۰۰	برنامه ارائه خدمات هواشناسی و اقلیم‌شناسی	۱۹.۵۸۹	۷.۹۴۱	۴.۴۱۵	۲۴.۰۰۴	۰	۲۷.۵۳۰	۸۷/۲
۱۹۰۱۰۰۲۰۰۰	برنامه ارائه خدمات امداد و نجات به آسیب‌دیدگان حوادث و سوانح	۱۳.۹۱۰	۸.۹۹۰	۴.۹۹۸	۱۸.۹۰۸	۱۵.۵۰۰	۳۸.۴۰۰	۴۹/۲
۱۷۰۵۰۱۹۰۰۰	برنامه تأمین، توسعه، مقاوم‌سازی، تعمیر، تجهیز و نگهداری فضاها، ساختمان‌ها، اماکن و ماشین‌آلات	۲.۹۳۱	۲۵.۰۰۰	۱۳.۹۰۰	۱۶.۸۳۱	۰	۲۷.۹۳۱	۶۰/۳
۱۸۰۲۰۰۵۰۰۰	برنامه آموزش غیررسمی فنی و حرفه‌ای و مهارتی	۱۱۰.۳۳	۹.۳۰۰	۵.۱۷۱	۱۶.۲۰۳	۸۴.۰۰۰	۱۰۴.۳۳۳	۱۵/۵
۱۰۰۴۰۰۲۰۰۰	برنامه پژوهش‌های کاربردی	۶.۰۰۰	۱۸.۰۵۰	۱۰.۰۳۶	۱۶.۰۳۶	۰	۲۴.۰۵۰	۶۶/۷
۱۳۱۰۰۰۴۰۰۰	برنامه پژوهش‌های کاربردی	۱۳.۴۸۸	۱.۰۹۰	۶۰۶	۱۴.۰۹۴	۰	۱۴.۵۷۸	۹۶/۷
۱۹۰۳۰۱۹۰۰۰	برنامه حمایت از خانواده و زنان سرپرست خانوار	۷.۷۰۳	۱۱.۰۴۵	۶.۱۴۱	۱۳.۸۴۴	۰	۱۸.۷۴۸	۷۳/۸
۱۳۰۶۰۳۱۰۰۰	برنامه کنترل و مبارزه با آفات و بیماری‌های گیاهی و علف‌های هرز	۷.۱۷۰	۹.۰۹۳	۵.۰۵۶	۱۲.۲۲۶	۱۱.۷۲۱	۲۷.۹۸۴	۴۳/۷
۱۹۰۴۰۰۳۰۰۰	برنامه ارائه خدمات توانبخشی به نیازمندان	۵.۱۶۵	۱۱.۱۰۰	۶.۱۷۲	۱۱.۳۳۷	۰	۱۶.۲۶۵	۶۹/۷

کد برنامه	عنوان برنامه	جمع عملکرد اعتبارات تا سال ۱۳۹۷	مصوب ۱۳۹۸	بر آورد عملکرد سال ۱۳۹۸*	مجموع اعتبارات اختصاص یافته	بر آورد سال های بعد	کل اعتبار پروژه	تخصیص اعتبار تا سال ۱۳۹۸
۱۹۰۳۰۰۳۰۰۰	برنامه پیشگیری از سوء مصرف مواد مخدر و روانگردان	۸.۰۰۰	۲.۵۰۰	۱.۳۹۰	۹.۳۹۰	۰	۱۰.۵۰۰	۸۹/۴
۱۳۰۶۰۰۳۰۰۰	برنامه احیا، توسعه و بهره‌برداری اصولی از مراتع کشور	۴.۹۶۰	۵.۸۸۶	۳.۲۷۳	۸.۲۳۳	۱۲.۰۸۱	۲۲.۹۲۷	۳۵/۹
۱۶۰۲۰۰۶۰۰۰	برنامه ارتقای سلامت خون و فرآورده‌های خونی	۵.۲۰۰	۴.۸۹۱	۲.۷۱۹	۷.۹۱۹	۰	۱۰.۰۹۱	۷۸/۵
۱۰۰۲۰۵۷۰۰۰	برنامه توسعه دولت الکترونیک	۰	۱۰.۵۵۰	۵.۸۶۶	۵.۸۶۶	۳.۰۰۰	۱۳.۵۵۰	۴۳/۳
۱۳۰۳۰۰۵۰۰۰	برنامه ارائه خدمات هواشناسی	۴.۰۰۰	۳.۰۰۰	۱.۶۶۸	۵.۶۶۸	۱.۰۰۰	۸.۰۰۰	۷۰/۹
۱۳۰۳۰۱۷۰۰۰	برنامه توسعه حمل‌ونقل هوایی	۳.۴۳۱	۲.۵۰۰	۱.۳۹۰	۴.۸۲۱	۰	۵.۹۳۱	۸۱/۳
۱۷۰۵۰۰۷۰۰۰	برنامه توسعه رسانه‌های شنیداری و دیداری	۲.۴۰۰	۲.۷۵۰	۱.۵۲۹	۳.۹۲۹	۰	۵.۱۵۰	۷۶/۳
۱۵۰۴۰۰۱۰۰۰	برنامه پژوهش‌های کاربردی	۲.۲۶۵	۲.۹۱۰	۱.۶۱۸	۳.۸۸۳	۷۹۰	۵.۹۶۵	۶۵/۱
۱۷۰۴۰۰۵۰۰۰	برنامه گسترش خدمات موزه‌ای	۴۵۰	۲.۰۰۰	۱.۱۱۲	۱.۵۶۲	۰	۲.۴۵۰	۶۳/۸
۱۲۰۱۰۰۴۰۰۰	برنامه اظهار نظر پزشکی قانونی	۰	۱.۰۰۰	۵۵۶	۵۵۶	۰	۱.۰۰۰	۵۵/۶
۱۸۰۱۰۰۲۰۰۰	برنامه آموزش استثنایی	۱۵۰	۱۰۰	۵۶	۲۰۶	۰	۲۵۰	۸۲/۲
۱۷۰۴۰۰۱۰۰۰	برنامه اکتشاف باستان‌شناختی و تاریخی	۰	۲۵۰	۱۳۹	۱۳۹	۰	۲۵۰	۵۵/۶
کل استان		۱۹.۹۶۳.۷۲۲	۱۵.۷۵۲.۲۲۴	۸.۷۵۸.۲۳۷	۲۸.۷۲۱.۹۵۹	۲۶.۵۵۵.۹۹۳	۶۲.۲۷۱.۹۳۹	۴۶/۱

مأخذ: محاسبات تحقیق براساس قوانین بودجه سنواتی کل کشور و مستند طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان‌ها در سال ۱۳۹۸.

* براساس خلاصه گزارش تفریغ بودجه سال ۱۳۹۸ کل کشور منتشره توسط دیوان محاسبات کشور، ضریب تخصیص اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در سال ۱۳۹۸ معادل ۵۵/۶ درصد بوده است. بنابراین میزان تخصیص اعتبار پروژه‌ها در سال یادشده براساس این ضریب برآورد شده است.

منابع و مأخذ

۱. قوانین بودجه سنواتی کل کشور.
۲. مستند طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان‌ها در سال ۱۳۹۸.
۳. فصیحی، حمید. آسیب‌شناسی امور ناظر بر طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای و ارائه راهبردهای ساماندهی، مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری، ۱۴۰۰.